27. VIII. 1944.

Poštarina plaćena u gotovu.

CIENA 10 KUNA BROJ 35

USTAŠA

VJESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

MOLITVA HRVATSKIH SVEUČILIŠTARACA

Blagoslovi, Gospodine, naša nadanja,
kao što si uviek blagoslivljao
naše boli, patnje i stradanja
u danima tmurnim i oblaćnim,
kad svuda je vladala tama
osim u srdcima našim,
kada smo vedri i blaženi u licima
svoje neshvaćene i prezrene mladosti
čeznuli za svietlim, purpurnim vidicima.
punim sunca, sreće i radosti...

Nastani se, Gospodine, pod dragim strehama
naše divne Almae Matris,
u svetome hramu hrvatskog Alkazara,
u kojem smo Ti svieće palili
i bujicom boli
cvieće mladosti svoje zalili...

Tvoje je sveto ime, Gospodine,
zapisano na našem geslu,
na trošnoj seljakovoj motici,
težkom ribarevu veslu
i u srdcima našim...
Mi smo uviek vjerovali i vjerujemo,
da je pobjeda naša,
jer Ti si s nama, Silni, Svemogući...

Crvenilo svježe prolivene krvi
čeliči i jača naše čiste, biele duse,
pune čeznutljivih plavih snatrenja.
Mi se ne bojimo gromova, što se ruše
u vlastitoj slabosti i nemoći,
ni lažljivih striela,
što bolestnim titrajem bljeskaju...
Mi smo gordi i prepuni svemoći,
jer imamo Tebe, Gospodine,
Tebe, Antu i Hrvatsku!...

ANDRIJA ILIC

VIESTNIK HRV. UST. OSLOBOD. POKRETA

USTAŠA

GOD. XIV. — BROJ 35.
ZAGREB, 27. VIII. 1944.

NARODNA INTELIGENCIJA

Odavno je kod nas postavljeno pitanje razlike i što više sukoba izmedju širokih narodnih slojeva i iz njega proizišle inteligencije. To se je pitanje postavljalo u opreci: narod — gospoda. Značilo je to, da je inteligencija smatrala narod, prosti puk, običnim sredstvom izrabljivanja i vlastitog obogaćenja. Već od Ante Starčevića postojao je pojam pokvarene gospode. Taj je pojam obuhvatao ćud tako zv. slavoserbštine ili kako se danas kaže malogradjanstva. U Europi isti smisao poprimila je rieč buržuj, koju je kasnije proširio marksizam, te je osim nječnih duševnih svojstava značio i krug ljudi, koji vrše najbezobzirnije izrabljivanje radnog naroda.

Nedvojbeno je, da je narod od svoje inteligencije doživljavao mnoga zla i mnogu sramotu. Inteligencija misli, vodi i djeluje a narod je najvećma sliedi. U tom smislu ovaj sloj prosviećenih ljudi odgovoran je za narodnu sudbinu. Učeni i neuki, inteligencija i narod niesu dva odvojena i neprijateljska razreda. Mnogo je izpravnija marksistička formula o buržoaziji i proleterima, jer ona nije uvjetovana naobrazbom, nego društvovnim uslovima i sredsvima moći. Dosta je pogledati naš stališ državnih službenika, sveučilištno izobraženih profesora i činovnika naprama neukim i prostim vlastnicima trgovina naprama obrtnicima ili posjednicima, pa da se vidi sva neosnovanost tvrdnje o inteligenciji i narodu kao izrabljivaču i izrabljivanom. Ako danas i mnogi dobronamjerni ljudi i javni radnici ističu pokvarenost sve naše t. zv. gospode i sve naše inteligencije, a veličaju sve neobrazovane ljude služeći se za njih pojmom puka ili naroda, onda je to znak nepreživjele zastarjelosti, ili još točnije znak živog obsjenjivanja a kod nekih mržnje i straha prema učenijim sunarodnjacima. Neosnovano je govoriti o pokvarenosti sve naše inteligencije, dok se znade, da je ta inteligencija i te kako podvojena i različita, kako u blagostanju, tako i u shvaćanju. Zar su šverceri i politički špekulanti čitava ili uobće ma kakova inteligencija, a zar nisu inteligencija i oni sveučilištarci, koji su izašli iz seljačkih i radničkih domova i danas zlopate kao i njihovi otčevi, nije li inteligecija i hrvatski častnik ili kakav čestiti dužnostnik, koji s narodom snosi sve boli i sva stradanja. Gdje je ta sva inteligencija, dok najveći dio vjerno služi svom narodu i živi životom običnog pučanina i malog čovjeka. Jedina je razlika duhovnog značaja, i veće naobrazbe. Nije sva inteligencija marksistička, isto tako kao što nije sva inteligencija ustaška i narodna, kao što ne radi za svoj puk i ne poštiva patnje i siromaštvo malog čovjeka i svog radnog naroda. Neki su učeni ljudi u šumi, a neki su medju svojim hrvatskim seljacima, radnicima i vojnicima, neki gledaju, a djelomično ili najmanje živi u obilju. Nema dakle ni govora o tome, kako je samo sva inteligencija pokvarena, protunarodna i izrabljivačka, nema ni govora o opreci izmedju naroda i njegove inteligencije u smislu dvaju odieljenih i suprotnih tabora.

ZAPOVJEDNIK U. S. S., PREDVEO JE 25 IV. 1944. POGLAVNIKU IZASLANSTVO HRVATSKIH SVEUČILIŠTARACA

Mi smo ovo nabacili zato, da već jednom prestanemo s tim zavaravanjem našega naroda i da spriečimo pokvarenoj gospodi, bili oni učeni ili neuki, da se skrivaju iza nekih privlačivih izreka. Najviše je pokvarene gospode medju onima, koji ovo previše pričaju. Hrvatski sveučilištarci ne žele i ne dozvoljavaju, da ih se smatra pokvarenom gospodom, niti da se tvrdi, da su svi intelektualci, odnosno sva inteligencija proti narodu, proti malom čovjeku. Mi znademo pouzdano, da se danas hrvatski seljak i hrvatski radnik, i hrvatski vojnik, dakle hrvatski puk, hrvatski mali čovjek bore za najviša načela hrvatske narodne i državne slobode, da se bore za prava slobodnoga i mirnog života u svom domu, da se bore za ostvarenje sretnog i pravednog društvovnog poredka koji će konačno ukloniti ili podrediti sve izrabljivače i sve pokvarenjake iz kojeg god društvenog sloja oni izlaze. Nitko nema razloga svrstavati nas u nekakvu pokvarenu gospodu ili u nekakvu protunarodnu inteligenciju, zato što čitamo knjige ili svršavamo visoke škole. Mi smo najvećim dielom pripadnici t. zv. širih slojeva, mi sami dobro znademo, što su to seljački i radnički žuljevi, jer su nam ožiljci na dlanovima još vidljivi. Mi smo danas, izjednačeni u pravima i dužnostima, borimo se sa svojim narodom, s hrvatskim pukom za naše zajedničko i isto dobro. Sutra kad bude hrvatski puk tražio račun od svojih pokvarenih sinova, sutra kad hrvatski vojnik bude tražio plodove svoje borbe i svoje ratne pobjede, mi ćemo njegova, narodna i pučka inteligencija — u prvom redu mi njegovi sveučilištarci biti kao i dosad s njime. I kako sada predvodimo u ratnoj borbi ne birajući sredstava i služeći sa svojom pameću, tako ćemo i sutra upotriebiti svoje znanje i svoju pamet, da predvodeći izvojštino pobjedu na unutarnjem bojištu za pravicu, čovječnost i slobodu hrvatskog malog čovjeka, hrvatskog seljaka i radnika. Naši otčevi seljaci i radnici ,naši suborci vojnici osvjedočit će se još jedanput, da su svoje povjerenje dali svojoj, narodnoj inteligenciji. Ustaška inteligencija, to je prava, pučka i narodna inteligencija.

MILIVOJ KARAMARKO

Dnevni život

U krajnjoj pustoši našao sam ga na iztaknutom postavu medju vojničarima i radnicima, čije je baračice čuvao i spašavao od banditskog nasrtaja.

»Zar ne, mladiću, ti si osim svega još i sveučilištarac? Što misliš o tom«, upitao sam nekoć pjesničku dušu i školskog druga. »I da li ti kad padne na pamet tvoje učenje.«

Sjedeći na starom vojničkom ležaju Zvonko je odmahnuo rukom.

»Ja sam to ovako uredio: Sad se borim, ako poginem, ne treba mi doktorat. Pred Boga mogu na sud doći i kao Poglavnikov vojnik. Borio sam se za pravdu i time sam spašen.

A ostanem li živ, nakon pobjede — prihvatit ću se knjige. Jer što bi mi vriedilo, da sam čovjek s trostrukom diplomom, kad bi domovina propala.

Danas je moje mjesto ovdje, kao i svim mojim drugovima, koji žele poslije uživati u državi i narodu bilo kakovo pravo. Od dva važna posla izabire se najpreči.

Nama je najpreči i najvažniji ovaj: Sačuvati, učvrstiti i obnoviti državu. Liepo bi bilo i idealno, da su nam naši stari predali u baštinu gotovu državu. Ali sada je ovako i nama je sveta i častna zadaća, da je izpunimo i dovršimo jednakim oduševljenjem, poletom i voljom, kao što su to činila pokoljenja prije nas.

Tako eto mislimo mi.

»S POUZDANJEM GLEDAM U BUDUĆNOST UOBĆE, A NAPOSE U BUDUĆNOST NAŠU, VJERUJUĆI, DA ĆE HRVATSKI INTELEKTUALNI PODMLADAK S DANAŠNJEG SVEUČILIŠTA TOTALIZIRATI HRVATSTVO I USTAŠTVO MEDJU SVIM INTELEKTUALCIMA SADA I U NAJSKORIJOJ BUDUĆNOSI I VI ĆETE, HRVATSKI SVEUČILIŠTARCI, NAJBOLJE POSLUŽITI SVOME NARODU I SVOJOJ DRŽAVI, JER ĆETE VAŠIM RADOM I BORBOM NAJBOLJE OSIGURATI SRETNU I MIRNU BUDUĆNOST POSLIJE RATA.«

POGLAVNIK

SVEUČILIŠTARCI U RATU

Kao što se čovjeku napnu mišići u napornom radu, i nijedan ne ostaje labav i mek, tako i kod jednog naroda, koji se nalazi u ratnom naporu, svi stališi narodni trebaju uložiti svoje snage za postignuće pobjede. Sveučilištarci su takodjer jedan narodni stališ. I njegova je zadaća, da svojim snagama podupre kola hrvatskog rata. Ostati po strani značilo bi izdajstvo prema narodu, prema hrvatskom seljačkom puku i dobroj sirotinji.

Doista, hrvatski sveučilištarci su ovoga rata upoznali svoje dužnosti i prionuli uz njihovo izvršenje. Sveučilištarcu bi inače bila prva i jedina briga, da se bavi studijem, da se sprema, kako će pun znanja i čestit zauzeti odgovorna mjesta u narodu. Pa ipak su oni napustili i knjige, i učione, i velike škole, odložili su svoju brigu oko nauke za kasnije vrieme, te objesili pušku o rame i stupili u prve borbene redove. Sigurno je, da danas vrlo težko ima koja vojnička jedinica, u kojoj ne bi bio barem jedan sveučilištarac bilo kao običan vojničar, bilo kao dočastnik, bilo kao častnik. Ni jedan stališ u Hrvatskoj se tako podpuno ne nalazi na vojničkoj dužnosti kao sveučilištarski. U vojničkim postrojbama jedva će ih se razlikovati od bilo kojeg drugog vojnika. Možda će ih se kadkada, kad su u dokolici, naći listajući kakvu knjigu, kao sjećanje na svoje gradjansko zvanje. Ali inače oni izvršavaju zahtjeve vojničkih dužnosti svugdje na bilo kojem mjestu, kako na Romaniji tako i u Podravini, kako na ličkom kamenu, tako i u sunčanom Primorju.

Znatan je broj hrvatske vojske, koji je povjeren vodstvu sveučilištaraca-častnika. Kao takvi oni drže dio hrvatske sudbine u svojim rukama. Hrabrost je hrvatskog vojnika obće poznata činjenica, te se on bori i onda, kad slučajno nema vodstva, nego mu samo srdce kaže, da se mora založiti. Ta prirodjena hrabrost je mnogo veća i koristnija onda, kad se tome pridruži mudro vodstvo i uzoran primjer častnika. Kad vidimo, da se danas više tisuća hrvatskih sveučilištaraca nalazi u vojsci, kao častnici, zaključujemo, koliki dio hrvatske pobjede i hrvatske sreće stoji u njihovim rukama, koliko dragocjenih života im je povjereno na vodjenje i koliko skupih hrvatskih imetaka na čuvanje.

Od 1941. godine znatan je broj sveučilištaraca zapečatio svoje hrvatstvo svojim vlastitim životom. Nije puki slučaj — značajno je to — da je po dolazku Poglavnika u Hrvatsku prva žrtva bio sveučilištarac, Ante Polonijo ,koji dade život — mlad i zanesen — u zoru hrvatske države. On bijaše prvi. A za njim su sliedili mnogi počam od Kamarića i Jerkovića do Željka Malenice, koji pade prošlih dana. Svaki je od njih posjedovao znanje trudom stečeno kroz duge godine. Svaki je od njih gojio nade, da će moći nastaviti svoje nauke, te da će kao intelektualac, u svojoj struci, koristiti narodu i tako izpunjavati svoju zadaću. Pa ipak su ne žaleći pošli u borbu, pali u žilavoj borbi ne obazirući se ni na nauke ni na svoju budućnost.

Hrvatski sveučilištarci, koji se nalaze u postrojbama hrvatske vojske obvezani su na podpuno izpunjenje svojih zadataka ne samo dužnošću poslušnosti prema domovini i svojim obvezama prema vojnicima i narodu već i poštovanjem prema svojim poginulim drugovima. Značilo bi prezreti njihove kosti i njihove znane i neznane grobove, kad bi se odustalo od zavjeta, za kojeg su ovi dali najviše što su imali — svoje živote —.

PRIZNANJE ŽRTVAMA

ODLUKE MINISTRA POSTROJNIKA O PRIZNANJU PRAVA NA DRŽAVNU POMOĆ

»Odlukom ministra postrojnika od 14. lipnja 1944. broj D. p. 169-1944. priznato je Mari Matić Sinković iz Tramošnice obćina Tramošnica kotar Sisak udovi iza pokojnog Pavla Matić Sinković, životom postradalog tabornog pobočnika temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnog pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima ,prava na državnu pomoć, u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočinovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 16. lipnja 1944. broj D. p. 173-1944. priznato je Ljubici Sabadi iz Koprivnice obć. Koprivnica kotar Koprivnica udovi iza pokojnog Alojza životom postradalog logor. pobočnika, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika X. činovnog razreda s 35 godina navršene drž. službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 7. srpnja 1944. broj D. p. 194-1944. priznato je Katici Mužar iz Čačinaca obćina Čačinci kotar Našice udovi izapok. Josipa Mužar životom postradalog ustaškog tabornika temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima «Ustaše» Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine drž. službenika X. činovnog razreda s 35 godina navršene drž. službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 5. srpnja 1944. D. p. 1944. priznato je Ladislavi Hudelist iz Jastrebarskog, obćina Jastrebarsko kotar Jastrebarsko, udovi iza pokojnog Josipa Hudelist, životom postradalog ustaškog logornog pobočnika temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika I. dočinovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe«.

»Odlukom ministra postrojnika od 7. srpnja 1944. broj D. p. 111-1944. priznato je Jeli Bijader iz Udurlija, obćina Bugojno kotar Bugojno, udovi iza pokojnog Ive Bijader, životom postradalog ustaškog zbirnika temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima «Ustaše» Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine drž. službenika I. dočinovničhog razreda 1. plaćevnog stupnja, s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 17. lipnja 1944. broj D. p. 35-1944. priznato je Mirku Horvat ustaškom taborniku iz Jalžabeta, obć. Jalžabet kot. Varaždin, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine državnog službenika X. činovnog razreda s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 22. lipnja 1944. broj 185-1944. priznato je Mariji Šalković iz Šemice dolj. obćina Mihovljan kotar Zlatar udovi iza pokojnog Mate Šalković životom postradalog ustaškog zbirnika, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII. 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine drž. službenika I. dočinovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe.«

»Odlukom ministra postrojnika od 6. srpnja 1944. broj D. p. 205-1944. priznato je Mariji Lokner iz Okešinca, obćina Križ, kotar Čazma, udovi iza pokojnog Ivana Lokner životom postradalog ustaškog zbirnika, temeljem §§ 4. i 8. zakonske odredbe od 6. kolovoza 1943. broj CLVII 1915. D. V. 1943. o državnoj pomoći postradalim dužnostnicima »Ustaše« Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i njihovim obiteljima, pravo na državnu pomoć u visini obiteljske mirovine drž. službenika I. dočinovničkog razreda 1. plaćevnog stupnja s 35 godina navršene državne službe«.

SVEUČILIŠTARCI U RATU

Pred neko vrieme nadjoh jednog poručnika zapovjednika satnije u jednom selu, gdje leži za vrieme toplog popodneva u sjeni živice kraj vojničke nastanbe. Čitao je. Upustih se s njim u razgovor, te doznam, da je sveučilištarac slušač prava. »Što je s vašim pravom« — upitam ga. On odmahne rukom kao na vrlo daleku brigu. »Bit će — kaže — u mirna vremena u hrvatskoj državi mogućnosti, da i to izpunim. A sada su moje nauke. moje pravo ovi moji kršni momci i ovo selo koje čuvam. Ako ja ovaj izpit položim, za drugo će biti lako«.

Poput tog poručnika misle i ostali, razasuti diljem domovine. »Treba položiti ovaj izpit, ja i Hrvatski narod. Treba održati državu i spasiti hrvatske živote i imetke, a sve ostalo je sporedno.»

V. BREZA

GENERAL-PORUČNIK VITEZ F. ŠIMIĆ

NARODNI JUNAK HERCEGOVINE
VITEZ FRANJO ŠIMIĆ

U prošlom broju donieli smo kratku viest o zaplotnjačkom i kukavičkom umorstvu jednog od najboljih boraca naše vojske general-poručnika, viteza Franje Šimića.

Viest o umorstvu general-poručnika viteza Franje Šimića izazvala je u čitavoj Hercegovini i u svim krajevima, u kojima je službovao i vodio podhvate protiv neprijatelja hrvatskog naroda, najdublju žalost. Pučanstvo je ogorčeno i traži pravednu odmazdu za njegovu smrt kako nad zločincima, tako i nad onima, koji su izravne izvršitelje zločina potaknuli na ovaj gnjusni čin.

Samo umorstvo odigralo se na ovaj način:

Na dan 9. kolovoza oko 11 sati navečer stigao je general-poručnik vitez Franjo Šimić u svoj stan. U dvorištu je zatekao, gdje sjede, stanare Matu Barušića, župskog školskog izvjestitelja sa suprugom Slavkom, dra Jakišu Milkovića, savjetnika Velike župe Knin, Ivana Soldu, školskog nadzornika sa suprugom i Anu ud. Smoljan. Pozdravivši se s njima sjeo je u njihovo družtvo.

Desetak časaka poslije ušla su u dvorište dvojica nepoznatih mužkaraca. Bila je pomrčina, pa se došljake nije moglo prepoznati. Oba došljaka pristupila su družtvu i pitali da li mogu dobiti prenoćište. Odgovoreno im je, da ne mogu, jer je to posebnička kuća, u kojoj nema mogućnosti prenoćivanja. U tom je trenutku jedan od došljaka osvietlio električnom svjetiljkom cielo družtvo, a drugi je odmah počeo pucati na generala Šimića. I onaj prvi također je počeo pucati, ali više k nogama ostalog družtva.

Nastala je panika.

Ubojice su pobjegli na ulicu u mrak.

General Šimić podigao se i pošao prema zgradi Nikole Smoljana, koja se nalazi u istom dvorištu. Ana ud. Smoljan izvela ga je uz stepenice u stan Nikole Smoljana, gdje su ukućani pružili težko ranjenom generalu Šimiću najžurniju pomoć. General je još uviek bio je pri sviesti. Pitao je, gdje su njegovi momci i njegov zastavnik. Nekoliko puta uzkliknuo je: »Hrvatska će ostati!«

Sve hrvatske novine doniele su obširno prikaze života junačkog pokojnika, kao i obširne izvještaje sa sprovoda. Posebno pak je iztaknuta podla igra neprijatelja hrvatskog naroda, koji je ubijajući jednog od najboljih htio, tako oslabiti našu odlučnost, odpornu snagu i volju da Hrvatskom cielom u podpunom njenom poviestnom i narodnom području gospodari samostalno, kao jedini gospodar samo Hrvat.

Pokojnika su resile mnoge vrline, koje od dobrog vojnika čine idola podredjenih, pojam. Mlad, hrabar, pronicav, dobar, dobar drug, srdačan — a uviek je znao uzčuvati podpunu stegu i auktoritet. Vrlo se dobro snalazio i u najnezgodnijim položajima, što je ulievalo kod svih podredjenih najveće povjerenje u vodju.

I — upravo to su bili razlozi zašto je uklonjen. Neprijatelji su znali, da bi njegova smrt bila za nas zaista gubitak, jer danas trebamo prije svega dobre vojničke zapovjednike.

Pokojnik nije ubijen u borbi, kad se je mogao junački s oružjem u ruci braniti, jer su znali — da mu je tu težko naći premca. Ubili su ga u noći — »junaci« iz mraka na kucnom pragu, kad nije nitko ni mislio o kakovoj opasnosti. Izvršeno je najobičnije razbojstvo i razbojničko umorstvo. To veća sramota za one koji su učinili nedjelo, koji su ga savjetovali i pomagali.

Ali mi ne ostajemo kod rieči — kod gadjenja nad tolikom podlošću. Učinjeno je nasilje, zlodjelo nad narodnim čovjekom ,nad čovjekom koji je radio za državu — dakle jednako je zlodjelo učinjeno i nad državom i narodom — a narod i država vlastni su i kažnjavati.

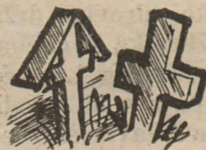
I odgovor s hrvatske strane će doći. Smišljen i jak. Ne samo izravnavanje gubitka, nego da se onemogući nastavak ovakovih i sličnih zlodjela. Ne možemo držati guju u njedrima, pa čak ako i časovito izkorišćuje prilike, te nam se podmeće po danu s one strane borbene crte, na kojoj smo mi kao suborac, a po noći nožem iz potaje uklanja najvriednije i najbolje naše borce.

Neprijateljeva mržnja pokazala nam je koliko mi moramo sve naše ljubiti. Takodjer jedini način, na koji se s njima može razgovarati. Prošlo je davno vrieme sporazuma gdje subesjednik drži u džepu kuburu.

Narod je pravilno ocienio položaj — glasni i gromoviti zahtjevi mase ne samo u Zagrebu nego i u ostalim mjestima posebno u Hercegovini — za odmazdom najjasnije pokazuju bilo naroda i njegovu volju i želju.

Neka je smrt generala Šimića svima nama jedna opomena da ozbiljne stvari počnemo ozbiljno promatrati i bistro razlikovati kamen od kruha, ribu od škorpiona.

Smrt je uviek gubitak, ali može uroditi i velikim koristnim posljedicama. Neka je i sada to tako.

Dokumenti hrvatske državnosti

BAN I SABOR

Osobiti dokaz, jedan od najjačih, hrvatske državnosti bila je banska čast. Nju poznaje od svih naroda Europe jedino hrvatski narod. Već u doba narodnh vladara susrećemo banove kao upravitelje većih hrvatskih pokrajina. Oni se nalaze u pratnji svog vrhovnika, hrvatskog kralja Trpimirovića.

Ova banska čast nije prestala 1102., već naprotiv, ona će u budućim vjekovima ojačati, ona će postati simbolom hrvatske političke i državne osebujnosti.

Dok Hrvatskom, uz zajedničke kraljeve vladaju kao posebni kraljevi ili hercezi kraljevske vladarske kuće, ban se nalazi uz njih, u njihovoj pratnji. A kad njh nema, onda ban zauzima njihovu ulogu, te postaje hrvatskim podkraljem vršeći gotovo kraljevska prava. Izdaje izprave, podieljuje darovnice, vrhovni je sudac u Hrvatskoj od Mure, Drave i Dunava do Jadrana. Zapovjednik je hrvatske vojske, koju vodi u borbe, u slučaju potrebe, i bez odobrenja kraljevog.

Izpočetka nakon 1102., obje su Hrvatske, sjeverna (Slavonija) i južna, imale jednog, zajedničkog bana. Kasnije, od XIII. stoljeća, razdieljena je Hrvatska u dva upravna tiela, svako sa svojim banom da se u vrieme turske opasnosti u XV. stoljeću opet i upravno ujedini pod jednim hrvatsko - dalmatinskim - slavonskim banom.

Navedimo jedan primjer banske vlasti. Godine 1252. podielio je ban Stjepan slobodštine Križevcima onako, kako su to sami kraljevi podjeljivali drugim gradovima, n. pr. Varaždinu, Zagrebu, Samoboru, Petrinji i drugima.

»Mi Stjepan, ban čitave Slavonije, dajemo na znanje svima, koji će vidjeti ovu izpravu, da smo dali stanovnicima (gostovima) novoga i slobodnog mjesta Križevaca istu slobodu, kojom se služe stanovnici Gradca i Novog mjesta Zagreba. Izuzimljemo ih od vlasti križevačkog župana, koji im odsada ne može suditi . . . Hoćemo, da rečeni stanovnici ne plaćaju nikakvih daća. Za svoju pak slobodu nakon tri godine od sada dužni su platiti tadašnjem banu 40 denara od svakih vratiju (kućnih). U utorak neka održavaju sajam, koji smo im dozvolili, a od (sajmenog) poreza treće godine neka plate porez, i to dvie trećine banu, a treći dio neka ostane samim stanovnicima. Sve velike i male parnice . . . neka presudi načelnik, kojega će izabrati sav narod (stanovnici). Ako načelnik uzkrati izreći presudu parbenicima, neka je on sam zatraži od bana. Ban može pozvati načelnika samo sa posebnim pozivom, . . . a sam pozvan načelnik nije dužan ići dalje od Drave i Gvozda (Petrove Gore) . . . Gradjani nisu dužni ići u vojsku banovu ili sudčevu, niti se smije nasilno smještati u njihove stanove naša (banova) družina niti od koga drugoga, već mogu primiti u goste onoga, koga hoće dobrovoljno . . . «

Ban upravo kraljevskom vlašću podieljuje povlastice Križevcima, kojima je ovo mjesto postalo slobodan grad. Ban odredjuje u sudskim, porezkim, vojničkim i teritorijalnim stvarima grada kao vladar. Iz toga se vidi velika nadležnost hrvatskih banova, koji su kao podkraljevi vladali Hrvatskom.

Prvi poznati nam sabor u sjevernoj Hrvatskoj, koji je donio vrlo važne i zamašne zaključke, održali su hrvatski velikaši, plemići i zastupnici gradova god. 1273. Ovaj je sabor donio niz zaključaka, odredaba uglavnom sudbene naravi, ali i o drugim granama iz političkog, državnog života; odredio je stanovite stvari o porezima, kao i o vojsci. Zaključke sabora potvrdio je ban Matej ovom izpravom:

»Mi Matej, ban ciele Slavonije, dajemo ovom izpravom na znanje svakom, da su nam plemići i podanici tvrdjava (gradova) predali dolje napisana prava kraljevine i banovine na saboru ciele kraljevine Slavonije. Zamolili su nas, da se (ovih prava) naši sudci drže i (onda), kada se vrše banska prava. Mi dakle, budući da se radujemo dobru i koristima kraljevine, uslišali smo i izvršili njihovu molbu, jer se navedena prava osnivaju na pravednim i zakonitim razlozima . . . Ako bude tko pozvan pred nas (na sud), ima doći petnaesti dan iza poziva . . . Za onoga, tko bude pozvan na tužbu radi posjeda, kradje, nasilja, ubojstva ili nevjere, a dodje na sud osobno ili pošalje svoga čovjeka (zastupnika), neka se konačna osuda (odgovor) odgadja do sedmoga roka bez osude na globu, računajući svaki rok po 15 dana . . . Tko protuslovi pristavu, ili ga obiedi, da je nepravedan (kriv), a ne bude to mogao zakonito dokazati, neka plati jednu marku sudbene globe . . . Ako tko pred sudom patvori kaptolsku izpravu (zprave), da je krivotvorena, a ne bude mogao dokazati zakonitim dokazima kraljevine, neka plati za kazan 10 maraka . . . Ako ko koga okrivi na sudu, da čini javno nasilje u kraljevini, a ne bude dokazao, platit će po sudbenom postupku polovicu one globe, koja je odredjena za ubojstvo . . . U novčanoj parnici krivca se nikako ne smije zatvoriti, osim ako se bjelodano dokaže, da nema niti novaca niti posjeda . . . Ako tko umre bez nasljednika, njegova baština neka ostane njegovom rodu . . . Kada navali neprijatelj ili dodje s vojskom protiv kraljevine, ili sam kralj podje osobno na vojnu, tada su dužni i pojedini i svi plemići kraljevine Slavonije poći u vojsku, ali tako, da im je slobodno vojevati s onim barunima (velikašima), s kojima sami žele. Ban ne smije odsjesti kod dužnika zalužine (banskog poreza), sudbenih pristojbi i zalaznine (dužnosti ukonačenja kralja, hercega ili bana), ako namire svoj dug, osim ako ban putuje u pravednom i zakonitom poslu kraljevine . . . Ako se tko ogluši ili uzprotivi plaćanju kunovine (poreza plaćanog u krznu od kuna, po kojemu se naziva naša Kuna), . . . vojnog poreza ili kakvog drugog poreza, koji bi se ubirao u kraljevini, ili globe, na koje bude osudjen, ovrhu neka provede župan Zagrebački ili križevački s jednim za to odredjenim (pomoćnim) sudcem, uzevši sa sobom svjedoka zagrebačkog ili čazmanskog kaptola, da se ne bi iztjeralo više, nego što treba. Na svom putu neka sudac ne odsjeda kod kojeg plemića ili podanika tvrdjave, već neka putni trošak nadoknadi iz imetka oglušnika . . . Plemići u Zagorju i drugim županijama nisu dužni dati zalaznimu (primiti k sebi) velikog župana, niti doći pred njegov sud, već će im suditi ban. Ubirači kunovine neka putuju s najviše 12 ljudi . . . Da se sve ovo spomenuto u redu održava, sudit će zagrebački župan i križevački, svaki sa 4 plemića i 2 podanika tvrdjava (kraljevskih, koje će izabrati kraljevina...

Hrvatski je sabor, kako vidimo iz ove izprave, imao vrlo širok djelokrug. On je izdavao odredbe za čitavu unutarnju upravu države, kao i za vojsku. Saborske zaključke je povrdio ban, a ne kralj. Tada dakle nije trebalo čekati na kraljevo odobrenje, da zaključak sabora postane zakon, već je to činio ban. Ban i sabor upravljaju Hrvatskom slobodno, te se ne trebaju obazirati na kralja, koga zapravo s punim ovlastima zamjenjuje ban.

Z. Tanodi

NOVOSTI IZ SVIETA

VISOKI POSJET U GLAVNOM GRADU N. D. H. — EVROPA PLAĆA S DOLIČNIM POSTOTCIMA ZAOSTALE DUGOVE! — DRHTAVICA U JUŽNIM ENGLEZKIM POKRAJINAMA — INVAZIJA BR. 2, ILI: OSTATCI PRIČUVA U NASRTAJU NA EVROPU— PUN POGODAK U LORDOVSKE ŽELUDCE! — PRIJE SVEGA SLOBODA, A ONDA TEKAR MIR — DOBAR POSAO AMERIČKIH GANGSTERA I NJIHOVIH JATAKA...

VISOKI POSJET

Polovicom mjeseca kolovoza boravio je u Zagrebu predsjednik Njemačko-hrvatskog družtva u Berlinu SS Obergruppenführer i general oružja SS preuzvišeni g. vitez Gottlieb Berger. Za vrieme svoga boravka u glavnom gradu Nezavisne Države Hrvatske posjetio je visoki gost Poglavnika, te je iste večeri u njegovoj pratnji prošetao gradskim ulicama. Sliedećih dana je posjetio i predsjednika Hrvatske državne vlade viteza dra Nikolu Mandića, ministra vanjskih poslova dra Mehmeda Alajbegovića, ministra oružanih snaga ustaškog krilnika Antu Vokića i ministra unutrašnjih poslova viteza Mladena Lorkovića, te se sa svakim od njih zadržao u duljem srdačnom razgovoru.

Na odlazku iz našeg glavnog grada izpratili su SS obergruppenführera i generala SS oružja, preuzvišenoga viteza gosp. Gottlieba Bergera ministar postrojnik vitez dr. Lovro Sušić, te predstavnici Državne vlade, Oružanih snaga i Ustaškog pokreta.

EUROPA PLAĆA...

»Leteće bombe«, oružje odmazde broj 1 bez prekida udara na englezki glavni grad i južne pokrajine Velike Britanije. Osvetnički stroj, kojega je pokrenula angloamerička bezobzirnost i okrutnost, koja je u prošlim mjesecima bez smilovanja uništavala gradjansko pučanstvo europskih naroda, pokrenuo se i djeluje neumoljivo. Iz neprijateljskog tabora bez prekida stižu jadikovke i zapomaganja za sredstvima, koja bi mogla umanjiti strašno djelovanje ovog njemačkog ratnog pronalazka.

Prema pisanju englezkog lista »Daily Mail« bile su oblasti narodne zaštite u Londonu prisiljene odobriti svojim članovima po tjedan dana dopusta zbog sloma živaca. Ovamo se ubrajaju i postrojbe pomorskog redarstva, te gradsko i državno vatrogastvo.

Uplašeni narod sve više napušta ugroženo područje, da bi se sklonio na manje izložena mjesta. Pri tome se opetovano dogadjaju veliki neredi i metež, iako je sa službene strane svojevremeno izdana obaviest, da je nacrt za evakuaciju već davno i brižno pripremljen.

Jedna leteća bomba uništava cielu ulicu, javljaju glasovi iz tamošnjeg novinstva. Stravu povećava i to, što leteće bombe predstavljaju samo predhodnika još strašnijeg razaralačkog oružja, koje se može izbaciti na stotine, a možda čak i na tisuću milja udaljenosti, kako je to nedavno na krugovalu izjavio američki državni rizničar Morgenthau. S druge strane je lord Halifax po povratku u Washington izjavio, da zrakoplovi bez upravljača oštećuju prosječno 700 kuća na sat! Liepi izgledi za Engleze!

INVAZIJA BROJ 2

Najezda angloameričkih četa, koju su njemački vojni promatrači predskazali već davno prije, započela je na južnoj Francuzkoj obali. Pod zaštitom jake topničke paljbe izkrcali su se na obalu, dok su se istovremeno u pozadini bacili padobranci. Od prvih sastava veći dio je odmah uništen, a pojedini odredi i do posljednjeg čovjeka. Donosimo izjave dvocije zarobljenih vojnika, koji su bili poslani na obalu s prvim jedinicama. Prvi od njih, sergent Pierre Raymond, koji je zarobljen kod Bormesa izjavio je:

»Odpremljeni smo s Korzike u uvalu Bormesa, te smo pod zaštitom vatre naših ratnih brodova prebačeni na obalu. Moja satnija trebala je prema zapoviedi prodrieti do željezničke pruge u smjeru Bormesa, i dignuti prugu u zrak. Niemci su stigli medjutim prije i njihova nas je vatra savladala. Pokušali smo napredovati. Već iza tri sto metara zašli smo u njemačko minsko polje. Nekoliko mina je eksplodiralo. Iza nas su se razprskavale granate. Pokušali smo doći do jedne stiene, koja je bila pred nama, da se tamo sklonimo. Nismo medjutim stigli do tamo. Moja je satnija podpuno uništena, a zarobljen sam ja s 47 drugova«.

Zarobljeni obkopar Roland Pearce izjavio je:

»Nema sumnje, da su nas Niemci očekivali na obali. Mi smo doduše došli u zaliv Bormesa i izkrcali se pod zaštitom brodskog topničtva, ali već nakon nekoliko stotina metra došlo je do pakla. Zbog njemačke vatre morali smo leći na zemlju, pa smo tek nakon tri sata došli do željezničke pruge, koja vodi u Bormes. Medjutim još prije nego sam mogao dignuti prugu u zrak, njemački su nas vojnici obkolili.

General-poručnik vitez Šimić, koji je nedavno umoren u Mostaru od zločinačke ruke, u družtvu ustaškog pukovnika Bobana, zapovjednika Crne legije

U borbi iz bliza dobio sam udarac strojnicom po bradi. Kad sam opet došao k sebi bio sam zarobljen«.

PUN POGODAK...

Posljednjih dana stupci su novina češće bili izpunjavani držanjem Argentine, koja je jedina od američkih država imala odvažnosti suprotstaviti se drzkom presizanju sjeveroameričkog predsjednika Roosevelta. To je napokon urodilo i prekidom diplomatskih odnosa izmedju Sjedinjenih država s jedne i Argentina s druge strane. Savezno s tim pitanjem upitali su predstavnici novinstva na jednom sastanku englezkog poklisara lorda Halifaxa, hoće li se Velika Britanija priključiti sjevero-američkim blokadnim mjerama protiv Argentine. Lord Halifax je izjavio, da englezki narod po svoj prilici neće biti sporazuman s takvom mjerom. Obroci su živežnim namirnicama već godinama u Englezkoj tako maleni, da bi izostajanje pošiljaka mesa iz Argentine značilo nova znatna ograničenja obroka.

Doista su se gadno prestrašili lordovi takova priedloga. Bio bi to pun pogodak u njihove trbuhe!

PRIJE SVEGA SLOBODA

Slučaj odstupa Rysto Rytia s mjesta predsjednika finske vlade pokušali su neprijatelji izkoristiti u svojoj promičbi, nastojeći to sve označiti skretanjem finske politike s dosadanjeg pravca, koji teče stalno uzporedo s pravcem ostalih evropskih naroda novog poredka. Medjutim se i ovaj puta naši neprijatelji služili svojim starim načinom vodjenja politike lažima. O tome piše Bukureštanski list »Curentul« sliedeće:

Nije se obistinilo ono, što se tvrdilo u trenutku odstupa Rytia. I Finska poput svih naroda europske zajednice voli mir, ali samo mir, koji zajamčuje finsku slobodu i dostojanstvo ovog hrabrog naroda«.

Stoga ni jedan od naroda unutar tvrdjave Europe neće odložiti oružja iz ruku, dak mu ne bude osigurano častno mjesto, koje ga kao narod i pripada u krugu ostalih naroda, a u smislu novog poredka. Ta, zato i vodimo ovaj rat...

DOBAR POSAO

U Italiji, na onom području koje se nalazi u rukama Angloamerikanaca natječu se upravo one podzemne razorne sile, koje su sada dobile punu slobodu i zamah, koja će od njih razviti veću, uglavnom takovu djelatnost, kakva se jedino od njih i može očekivati. Ponajprije su podigli hajku na sve one, koji imaju u sebi časti i poštenja, te bi prema tome mogli u budućnosti značiti opasnost ciljevima boljševičkih i plutokratskih agenata. O tome je već bilo govora, pa se je dovoljno samo sjetiti na ucjene koje su razpisane na glave fašista, pa i onih bivših.

Ovih je dana nekoliko plaćenika izvršilo jedan takav zločin i na neosvojenom području.

Od hitca iz samokresa ubijen je u svome stanu pred očima svoje žene poznati zrakoplovni veleobrtnik Peghetti prvoborac talijanskog zrakoplovstva i stari fašist. Djelo su izvršili dva krvnika iz potaje, koji su provalili u njegov stan.

MALA RAZLIKA

Gospodin je Roosevelt nedavno izjavio na vrlo samosviestan način, da Amerika i Englezka moraju brzo i na odlučan način dobiti rat. Vrlo liepo rečeno, što se toga tiče. Medjutim iz redova onih, koji bi taj rat imali izvojevati u korist g. Roosevelta dižu se glasovi, koji na sve ovo bacaju čudno svietlo. List »News Chronicle« na primjer donosi izvješće o prilikama na bojištu u Normandiji, te kaže:

»Ovdje ne izgleda tako, kao da će rat sutra biti gotov. Na bojištu rat sasvim drugčije izgleda, nego li što piše u našim novinama. Kanadjani su dodušo optimisti, ali protiv sebe imadu previše njemačkih težkih topovskih bitnica. Čak, kad su Niemci odrezani, bore se oni dobro i s ogorčenošću. Ubacivanje njihovih tankova veoma je snažno, a Englezi imaju krive predodžbe, da bi mogli njemačke tankove natjerati u bieg.

Farizeji u narodnom svetištu...

Ušli su u hram Ustaški ponizno ,kriepostni i požrtvovni, — rekli bi, pravi, izgradjeni, valjani i kremeni ljudi. Rekli bi snažni umovi puni zanosa i uzhita, duše sunčanih, jasnih vidika, nutrine nepresušivih, bistrih vrela...

Bilo ih je i takovih, koje nisu resile baš takve vrline, ali bijahu jedri, zdravi, snažni i jaki, — pravi divovi životne vrline, ni jedne snažne kreposti, koje Svevišnji nije nadario baš ni duševnim niti tjelesnim blagom. Prosječni, izgledni i neizgledni u svojoj biti, ali rodjeni sa jednom dragocjenom manom, sa svojstvom lukavosti, okretnosti i promoćurnosti, pa su se i opet snašli, izpoljili kao vrstni trgovci, trgovci idealima, osjećajima, dušama i obrazima — domoljubljem svojim i tudjim. Bilo ih je i takovih, koji su se nevidjeno i nečujno poput sjena, kao privjesak nečijeg kaputa ušuljali i tako ušli. Po svojoj naravi slabi, plahi, nemirni i bezciljni, nisu mogli drugo, nego, da se negdje u prikrajku svetišta skutre, stisnu i drhture, pa ih pokretala samo praiskonska, drska i mrska snaga u biednim nutrinama — gramzljivost, glad, golema bezsramna glad za sticanjem, pa bilo to i preko lješina, preko časti i obraza... Bilo ih je svih zvanja, svih starosti, pridošlih sa svih krajeva i vjetrova.... Bilo ih je, svakog kova i kroja, svakojakih stremljenja, težnja, zakrabuljenih nastojanja i zakukuljenih htienja — jednom riečju svakakvih!...

Bliještave iluzije, krive predrasude, želja za sticanjem, to su bile snage, neobuzdane, privlačljive — magnetske snage, koje su pokrenule i pokretale ukočenost, praznīnu, neznanje, glupost, — nepoštenje i podlost.

Tako je ono bilo... tamo, na početku puta, uz raspojasale pjesme, uz pijano slavlje, uz vrtlog razigranih strasti. Tako je bilo na početku ne borbe, već na početku, pri prvom nesigurnom koraku u naš vlastiti, samostalni, nezavisni državni život.

I gle...! Nad suncem raspletenim, bliještavim sjajem zamagljenim vidicima — pojaviše se eto, gusti i tamni, težki i mrki oblaci stvarnosti. Stvarnost, neminovnost zbivanja i veličanstvenost udesa, — pokazaše svoje tvrdo, neumoljivo, kruto lice — lice borbe, borbe na život i smrt!

Naši se redovi proriedili, praznine zjevnuše svojom neugodnom šutnjom. Pokunjenih glava, nečujno i spretno izkočio je mnogi od njih iz ustaškog svetišta, da pogazi vlastiti obraz, čast i zakletvu svoju, pa se mnogi zaputiše u nepoznano, u neizvjestno u bezciljno, u pustinju, u praznīnu, u ništa... Mnogi se pritajili, mnogi zaniekali sami sebe, mnogi izdali narod i sebe, mnogi, da izmaknu dužnosti i glasu savjesti, zakoraknuli su iz svietla u tamu, koja im je oduzela posljednji trenutak vječne narodne i ustaške iskre, pa da im zametne trag. Ovako i slično, nedostojno ,neljudski otišlo ih je mnogo...!

Drugi opet, odbacili su javno odoru ili su poskidali znakove ,da bi tako lakše prodali tkaninu, pa su bez predrasuda, bez ikakve grižnje savjesti ili dubljih osjećaja široko i otvoreno, rekli bi ljudski pljunuli na čast i obraz svoj i narodni, na Hrvatstvo i Ustaštvo, jer eto prošla konjuktura, ne može se više niti pljačkati, niti otimati, ne može se više bahato, nasilno i nezvano vršiti neku »divlju« vlast. Do vraga onda, takovo Hrvatstvo i ustaštvo »ne nosi eto više«, a još k tome valjalo bi sada izložiti glavu, možda i poginuti ili u najmanju ruku boriti se, — a zašto — čemu? eh, glupost! Kakvo zanimanje, kakav rad, kakva borba, kada se može živjeti i lagodno, i nepošteno, a bez opasnosti... Ti i takovi zagaziše zatim u mulj i blato, pošli su sramotni i biedni, i prezreni u špilje, u podzemlje, da se nadju na okupu sa još gorjima od sebe na životnom bespuću, razapeti i progonjeni — izvan zakona... Ali bilo je i takvih, koji su jednostavno stavili krinku i glumačku masku na sebe, njušili zrak i stali kao »neutralni« promatrači pratili političko-vojnički barometer, pa su tako vrebali, čekali strpljivo i pritajeno. — Uzput očijukali su na sve strane, klanjali se pred »jednima«, da se onda ispršavaju pred »drugima« lupajući se o prsa i uvjeravajući »jedne i druge« kako su svojim naporima i žrtvama zadužili ovu državu. I sve onako, nehotice i uzput, židovima svojstvenom lukavošću uočili su, da je i to dobar posao, špekulacija i trgovina domoljubljem, osjećajima, dušama i obrazima...

Nastavak na 16. strani

U ministrovom predsoblju čekaju dva gospodina. Stariji ljudi u mladoj državi. Obojica uzbudjeno očekuju poziv i nadaju se promaknuću.

— Konačno — red je, da nam barem naša država dade ono, što smo svojim radom i uvjerenjem zaslužili!

»Ja sam još za Stojadinovićeva režima ...« govori jedan debeli gospon posižući težkom mukom u listnicu, »... ja sam već onda držao vezu s pokretom. Evo čitajte« i on samosviestno izvadi liepo složen stari letak.

»I ja sam isto radio mnogo, osobito u posljednje vrieme« žuri se odgovoriti drugi. Takodjer posiže u džep i pronalazi medju izpravama jedan novi letak.

Gospoda si stišću ruke, upoznavaju se i nadaju se, da će gosp. ministar, s obzirom — hm — već učiniti moguće ...

Gospodine ministre, možete im dati sve, jer oni su suradjivali!

*

Kako je u isto vrieme vruće napolju. Pod puškama, sa šljemom na oznojenoj glavi stupaju vedri, bezbrižni momci i pjevaju o borbi za dom i zemlju svoju. Mladji, oni što pločnikom idu u svojim ljetnim haljetcima s knjigom pod pazuhom, sliede vojnike i gutaju pogledom ratnike ...

»Oh, kakva vrućina«, briše jedan gospodin rubčićem stepeničasti podbradak. »I još ovi momci pjevaju« ... »Ah, zlatna mladeži, gdje si ti bila, kad smo mi radili ...« uzdiše s visoka drugi.

A MLADEŽ JE BILA: . . .

»Ei vi, mladiću, nešto ste izgubili.«

— Jaaaa? ne budite u brizi! —

»A što je onda ovo?«

— Letak! Samo ga zadržite! —

Pošteni prolaznik još uviek pun čuda drži na jutarnjem suncu svježe tiskani papir. Onaj zgubidan u trošnom hubertusu već je zamaknuo negdje za ugao.

»Ajde, de«, veli prolaznik, pažljivo stavlja promičbu u džep, »doma bumo čitali!«

*

Uličice predgradja upravo su stvorene za takovu suradnju.

Snieg. Starac seljak težkom mukom vuče opanke kroz snieg, dok mu na ledjima spava prazni koš. Teret mu nije postao ni teži ni lakši, kad je kraj njega srnuo deran i očešao se o košaru. Poslije, kad Šestinčan skine pred svojom Barom koš, dielit će se selom zimske poslanice.

Ili ovaj prizorčić. Lete ulicom saonice. Žure kući, a konji veselo dahću.

Šiiii ...

Snop papira nasukao se u kolica. Sretan put! Vozite što dalje, nek ljudi čitaju.

Željeznička postaja. Idu školarci kućama. Guraju se u sva kola, a u svojim škrinjama valjda gvoždje nose. U vagonu najprije šute, onda padaju pojedine rieči. Zatim nastupa otvorena politika, a na koncu su kovčezi nešto lakši.

PAROBROD

— Bora ti, što me ledja svrbe!« viče mali student.

»Očeši se!«

— Ne mogu ...«

Kad je ladja pristala u luci, a putnici se izbacali i razišli, studenti se klanjaju u rodnoj kućici. Mali skida brže bolje košulju. Naokolo se razsiplju papiri.

»Sine, zaboga, što je to? — čudi se iznenadjeno otac.

A ovaj opipava svoju kožu izšaranu crnim slovima. Vražja vrućina na tim brodovima: i tiskarsku boju raztaplja. Svježi letaci otisnuli su se putem na ljudsku kožu.

*

I tako redom: selom, poljima, šljivicima, na prelu i skupštinama, pred crkvom i u gostionama.

A da o gradu premazanom i naliepljenom ne govorimo.

*

Sav taj posao leži na »plaćenicima« bez banice u džepu. Študenti, zna se, predvode.

Ali da tkogod ne podcieni posao, radi se kod nas i vatrenim stvarcama. Ne manjka robija za prenošenje samokresa. A paklenke? Oslobodi Gospode, kako se od toga »žace« žaciju.

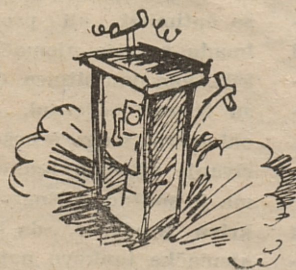
Pa ipak lete brzoglasne govornice, stupovi se ruše, a gospodski se plesovi i večere maksimiraju.

Zato sa svih strana krika i strka:

— U potjeru za krivcima! U potjeru! Satrite! »petu kolonu«, pohvatajte bagažu. Dat ćemo mi njima premazivati zidove nekakvim ŽAPovima.

Trgajte im iz zapučka one male bodljikave grbove.

Onima, koji su pri svršetku svoje knjige, oduzmite godine školovanja. Onima, koji žele učiti, oduzmite to pravo. Ne pomaže li zakon, udrite sabljama. Čemu trpjeti gnjilež tolikih batinaša? Čemu se plaćaju tolika družtva za zaštitu reda?

Na Vas sam

Braćo
sveuči
vjetov
ćete sv
naroč
samo
Vas

Pokažite djelatnost i
pješčanih vrećica na reb
onih sušičavih buntovnika
cite djake!

To su krilatice visoke
i ozbiljne gospode — u t
mjeru »Slavenijade«.

I štrik se je zanjihao
govićevim trupom i Petr
prostreljan. I još mnogi,
nego smo počeli ginuti u
joj državi.

*

Zlokoban sam i zaje
Moja slavičnost traži nek
redaka »o sebi«. Glase o

Izvukao sam se jutr
postelje i pošao na sveuč
Konačno, već mi se smilio

ridji brk, što ga je stara
milosrdno sukao opom
me, da bi već bilo vriem
četi pohadjati predavanja
toga početka razgovora n
je bi me uštipnula savje
želudac, a onda bih razte
zjevnuo, sjetivši se osušen
učenjačkih sustava i težk
be stvarnosti sa teorijom.

Dakle, kako rekoh, v
je za Medvjednicom sp
prosinački propuh, a j
podpisa u zelenom cunj
»INDEXU« nisam još ni
noj rubrici imao crno na
da se brojim medju sun
čeljad hrv. zemaljskog s
lišta.

E ništa, Bože moj, u
sam ja uviek kod te p
Radim, to mi je utjeha.

Na Vas sam računao

Braćo i sestre, sveučilištarci i sveučilištarke! Svi ste se zavjetovali, svi ste prisegli, da ćete sve svoje dati za Hrvatski narod i Hrvatsku državu. To sam od Vas i očekivao. Na Vas sam i računao.

Poglavnik. 25. IV. 1941

tiskarsku boju raztaplja. Svježi letaci otisnuli su se putem na ljudsku kožu.

*

I tako redom: selom, poljima, šljivicima, na prelu i skupštinama, pred crkvom i u gostionama.

A da o gradu premazanom i naliepljenom ne govorimo.

*

Sav taj posao leži na »plaćenicima« bez banice u džepu. Študenti, zna se, predvode.

Ali da tkogod ne podcieni posao, radi se kod nas i vatrenim stvarcama. Ne manjka robija za prenošenje samokresa. A paklenke? Oslobodi Gospode, kako se od toga »žace« žaciju.

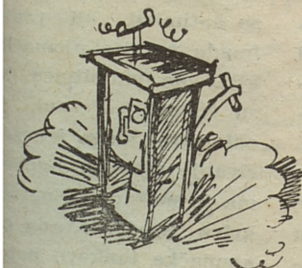
Pa ipak lete brzoglasne govornice, stupovi se ruše, a gospodski se plesovi i večere maksimiraju.

Zato sa svih strana krika i strka:

— U potjeru za krivcima! U potjeru! Satrite! »petu kolonu«, pohvatajte bagažu. Dat ćemo mi njima premazivati zidove nekakvim ŽAPovima.

Trgajte im iz zapučka one male bodljikave grbove.

Onima, koji su pri svršetku svoje knjige, oduzmite godine školovanja. Onima, koji žele učiti, oduzmite to pravo. Ne pomaže li zakon, udrite sabljama. Čemu trpjeti gnjilež tolikih batinaša? Čemu se plaćaju tolika društva za zaštitu reda?

Pokažite djelatnost i moć pješčanih vrećica na rebrima onih sušičavih buntovnika. Tucite djake!

To su krilatice visoke i fine i ozbiljne gospode — u toplomjeru »Slavenijade«.

I štrik se je zanjihao s Begovićevim trupom i Petrić je prostreljan. I još mnogi, prije nego smo počeli ginuti u svojoj državi.

*

Zlokoban sam i zajedljiv. Moja slavičnost traži nekoliko redaka »o sebi«. Glase ovako:

Izvukao sam se jutros iz postelje i pošao na sveučilište. Konačno, već mi se smilio očev

Ipak se eto pobrah jutros u grad.

Veliku je zaslugu imao kod toga krakati Vajter, koji me je upravo sada zbog svoje savjestnosti silio, da klipšem kraj njega ubrzanim korakom i da slušam, s kolikom strašću govori o stranicama, koje je već utukao u moždjane i koliko ih još ima strpati u glavu, da može zatvoriti »piksu« i prijaviti se za izpit.

»Mea culpa« udarih se u svoj moždani sustav, — »kakav sam ja ljenivac«. Ovaj moj drug s šupljom pameti i nerazvijenim njuhom za svaku slobodnu i samostalnu misao po-

ridji brk, što ga je starac nemilosrdno sukao opominjući me, da bi već bilo vrieme početi pohadjati predavanja. Kod toga početka razgovora najprije bi me uštipnula savjest za želudac, a onda bih raztegnuto zjevnuo, sjetivši se osušenih naučenjačkih sustava i teške borbe stvarnosti sa teorijom.

Dakle, kako rekoh, već se je za Medvjednicom spremao prosinački propuh, a ja bez podpisa u zelenom cunjavom »INDEXU« nisam još ni u jednoj rubrici imao crno na bielo, da se brojim medju sumnjivu čeljad hrv. zemaljskog sveučilišta.

E ništa, Bože moj, uzdisao sam ja uviek kod te pomisli. Radim, to mi je utjeha.

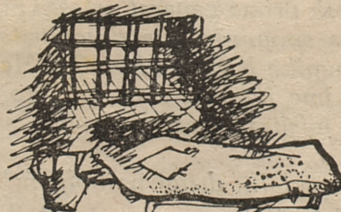
jurio je za doktoratom kao noj, a ja, momak sa pet talenata zakopao sam se u ilegalnu kašu i sada pred Božjim svietom i javnošću ne radim ništa.

Grizkajući tako sam sebe jurio sam kroz spomenutu jutarnju maglu zguren uz prijatelja, koji je dovršivši svoju bojnu i naučnu osnovu, kročio ususret 8 sati, kada naime, dodavši akademsku četvrt počinje pravno predavanje.

Medjutim sudbina u koju ja nikad vjerovao nisam, pa me je zato često ćuškala kao maćeha otirući krmelji s mojih »brucoških« očiju, požurila se je već pred nama put žute zgrade i nahukala njene tamne kutove sumljivom atmosferom. Zatim se je sakrila da dočeka

dva zelena brucoša i da ih lu[...] po srdcu i ledjima.

Vajter, moj pratilac, »liter[...] longa«, s loše svezanom hrva[...] kom, dugim prstima i šiljati[...] suhoparnim licem saznao [...] jučer u stranci kamo je zbo[...] računa i posla stupio, da s[...] nešto sprema. Šuškalo se i sm[...] juckalo, a blagajnik, lupež[...] manikirani fićfirić brojio [...]

šuštave stotinjarke. Svaki j[...] uz to u zapučak stavio žetvu [...] zastave, da se znade, koji sm[...] i što smo.

Moj drug Vajter, umjest[...] da je sinoć pohrlio k meni [...] javio mi onu anegdotu, tek s[...] je na jutarnjem zraku poče[...] sjećati pojedinosti, koje su s[...] izčahurile pred našim nosom[...] onog časa, kad smo se dotakl[...] pločnika pred sveučilištnom[...] ogradom.

Čopori i grupice stajahu [...] pomicahu se korak do koraka[...] očekujući valjda vodju ili zapovied. Promotrio sam ljude[...] Nepoznata bezbojna lica. A u[...] zapučku nova tvornička roba[...] Ao, liepo društvo, mislio sam, gledajući poput lisice na zgradu, kojom je vladao kriminal.

Kao predigra 27. studenoga nastalo je komešanje. Iz kata[...] su padale cjepanice, zatim poklici složnih horova, igra se zaplela.

*

Sirene — sirene — sirene. Redarstvene i prieteće, kalpaci, bodeži i mnogo vlastoručne strke.

ZAVRŠETAK:

Krvave glave, sinovi svetih znanosti u okovima, i mnogo, gorčine u dušama.

ćilištarci i
i ste se za-
isegli, da
za Hrvatski
državu. To
ivao. Na
ačunao.
IV. 1941

računao

Ipak se eto pobrah jutros
rad.

Veliku je zaslugu imao kod
a krakati Vajter, koji me
ipravo sada zbog svoje sa-
tnosti silio, da klipšem
j njega ubrzanim korakom
a slušam, s kolikom strašću
ori o stranicama, koje je
utukao u moždjane i ko-
ih još ima strpati u gla-
da može zatvoriti »piksu« i
aviti se za izpit.

»Mea culpa« udarih se u
j moždani sustav, — »ka-
sam ja ljenivac«. Ovaj moj
g s šupljom pameti i neraz-
nim njuhom za svaku slo-
nu i samostalnu misao po-

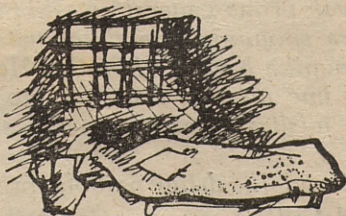
io je za doktoratom kao noj,
a, momak sa pet talenata
kopao sam se u ilegalnu ka-
i sada pred Božjim svietom
avnošću ne radim ništa.

Grizkajući tako sam sebe
io sam kroz spomenutu ju-
nju maglu zguren uz prija-
ja, koji je dovršivši svoju
nu i naučnu osnovu, kročio
usret 8 sati, kada naime, do-
vši akademsku četvrt počinje
avno predavanje.

Medjutim sudbina u koju
nikad vjerovao nisam, pa me
zato često ćuškala kao ma-
a otirući krmelji s mojih
rucoških« očiju, požurila se
već pred nama put žute
rade i nahukala njene tamne
tove sumljivom atmosferom.
tim se je sakrila da dočeka

dva zelena brucoša i da ih lupi po srdcu i ledjima.

Vajter, moj pratilac, »litera longa«, s loše svezanom hrvatkom, dugim prstima i šiljatim suhoparnim licem saznao je jučer u stranci kamo je zbog računa i posla stupio, da se nešto sprema. Šuškalo se i smijuckalo, a blagajnik, lupež i manikirani fićfirić brojio je

šuštave stotinjarke. Svaki je uz to u zapučak stavio žetvu i zastave, da se znade, koji smo i što smo.

Moj drug Vajter, umjesto da je sinoć pohrlio k meni i javio mi onu anegdotu, tek se je na jutarnjem zraku počeo sjećati pojedinosti, koje su se izčahurile pred našim nosom onog časa, kad smo se dotakli pločnika pred sveučilištnom ogradom.

Čopori i grupice stajahu i pomicahu se korak do koraka očekujući valjda vodju ili zapovied. Promotrio sam ljude Nepoznata bezbojna lica. A u zapučku nova tvornička roba. Ao, liepo društvo, mislio sam, gledajući poput lisice na zgradu, kojom je vladao kriminal.

Kao predigra 27. studenoga nastalo je komešanje. Iz kata su padale cjepanice, zatim poklici složnih horova, igra se zaplela.

*

Sirene — sirene — sirene. Redarstvene i prieteće, kalpaci, bodeži i mnogo vlastoručne strke.

ZAVRŠETAK:

Krvave glave, sinovi svetih znanosti u okovima, i mnogo, gorčine u dušama.

Naveče u novinama mršavi redci o »pokušaju šačice« i — moj prvi zadatak u pokretu. Tako se vodi rat oko sveučilišta.

Ho, šta je sve poslije sliedilo! Čak sam se, vršiće svoju kašiku posla gotovo zaljubio. Ali to su već današnji dani. A sloboda je tu. Pa, ipak mi srdce drhće kod starih uspomena. I kadkad bih radije, da ne primam svoju častničku plaću, nego da još uviek nemam ni za munjovoz, a u duši nosim glavnicu jedne države.

Napokon, prije nego završim i pokupim se na teren, medju svoje podredjene, ali drage momke, reći ju još o devetorici, o kojima sam zapravo trebao pisati.

Oni su samo karika u organizaciji naše mladosti, koju je Poglavar Države počastio naslovom moje 8. i 9. stranice.

— Neozbiljan sam, a ipak od čitavog roja, još jedino na mene vreba smrt. Svi su ostali izbrisani iz suzne doline.

Evo kako su padali mladići u hubertusima.

Prvi je klonuo k zemlji probodenih grudiju mali škutor Ante. On je imao sreću vidjeti Ga prvi još prije nego je zakoraknuo na oslobodjeno tlo majke domovine. Sahranili smo ga sa suzama i bolom, ali puni pobjede.

Vjeko je pošao njegovim stopama, jer je i on prvi vidio Vodju. Negdje na jugu išao je izmieniti taoce i spasiti narod od robstva. Uzeli su i nisu ga vratili, jer medju hajducima nema medjunarodnog poštivanja. Nikakvih prava.

Jozo je bio treći. Najstariji od nas, prava mamica, koja je uviek grizkala brk, kada je koji od derana upao pod ključ. Jozo je mogao biti veliki gospodin — pravi bankovni

ravnatelj. Prostreljen je na prašnoj cesti na čelu svoje postrojbe. Zaplakao sam, toliko me je pokosila ova viest.

Tko je ono bio sliedeći? Da, taj je doduše živ, ali nije više naš. Postao je »gospodin« i žao mi je za njega isto kao i za mrtve, jer je oblatio našu grabancijašku čast.

Daljnji je bio Miljenko. Preminuo je u sušici. Zna se, gdje ju je zaradio. Uostalom, svi smo mi u tamnicama načeti...

Treba otrti znoj sa čela, da se sjetim, koji sada po redu dolazi na onom našem velikom groblju.

Mali Ante broj 2, stradao je kao promičba. Prišuljao se četničkim postavima, da ih naslika. Prorezan je od strojnice. Mile mi reče, da je osvećen zubima i handžarom.

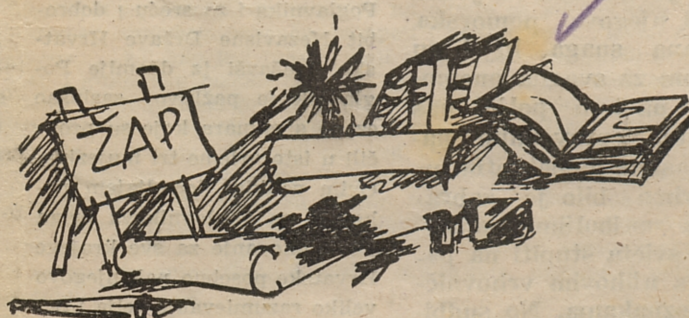
Šime je ostao bez naboja, s grčem u nogama. Ranjen, mučen i mrtav.

Kad su zbog izdaje padale posade s onu stranu krške rieke ne odstupajući — slavno je poginuo Dragutin.

Skoro sam zaboravio maloga Nikolu, koji je, obkoljen sa svih strana, olovkom izpisao na grudima: Živio Poglavnik! i zajurio se na odmetničke noževe.

Zašto sam do danas jedini ja još ostao? Da se suviše izpitujem i tarem diačku glavu? Ne, nije potrebno, i moj je put odredjen za mušketirima. Zaostao sam valjda, kao najmanje vriedan. I da se nešto napiše o roju mrtvih...

Poručnik P.

NAŠA OGNJIŠTA I BOJIŠTA

HRVATSKA RATNA MORNARICA

Sredinom kolovoza vratio se s putovanja po gornjem Jadranu ministar oružanih snaga ustaški krilnik Ante Vokić.

Prilikom svoga putovanja prisustvovao je ministar oružanih snaga ustaški krilnik Ante Vokić svečanom podizanju zastave i primanju prvih ratnih brodova hrvatske ratne mornarice, te je osim toga posjetio u raznim mjestima hrvatske mornare, koji čekaju na udjelbu na novim brodovima. Nadalje je posjetio jedno uporište motornih torpiljarki, koje će u najkraće vrieme, po svršetku izobrazbe mornara, biti predane našoj hrvatskoj ratnoj mornarici.

Na cielom putu pratio je ministra oružanih snaga ustaškog krilnika Antu Vokića doadmiral Nikola Steinfl, a na sjevernom Jadranu zapoviedajući admiral Jadrana.

Ministar oružanih snaga ustaški krilnik Ante Vokić došao je tom prilikom u dodir s najvišim njemačkim vojničkim i političkim predstavnicima na sjevernom Jadranu.

Nakon toliko vremena opet ima Hrvatska ratnu mornaricu, svoje borbeno brodovlje, na čijim se jarbolima viju hrvatska ratna zastava. Neprijatelji, koji su pravilno ocienili od kolike je važnosti za jedan narod njegova pomorska oružana snaga htjeli su jednom za svagda onemogućiti na tom polju nas Hrvate. Nepravednim i nama nasilno nametnutim ugovorima bilo je zabranjeno najboljim pomorcima svieta stupiti na palube s njihovim vrhovničkim oznakama. No sudbina je dosudila drugačije. Kad je skršena izdajnička klika, koja je toliko zla prouzrokovala, pale su u vodu i njene nepoštene namjere.

Hrvatskoj je vraćeno njezino pravo, i dano joj puno priznanje. Odsada unapried nad valovima Jadrana brodit će brodovi, na kojima će vjerni čuvari naših obala jamčiti sigurnost i slobodu Nezavisne Države Hrvatske.

VELIK DAN HRVATA MUSLIMANA

U petak 18. kolovoza u Zagrebu je otvorena na najsvečaniji način prekrasna džamija Poglavnika dra Ante Pavelića. Svečanosti su prisustvovali najviši uglednici hrvatskog javnog života. Samo otvorenje obavio je izaslanik Ullema Medžidisa zastupnik zamjenika Reis-ul-Uleme hadži Ali efendija Aganović i drugi veliki dostojanstvenici. Prije otvorenja džamije održao je Poglavnik kratak govor izrazivši svoje veselje radi izpunjenja njegove davne želje da se u glavnom priestolnom gradu Zagrebu otvori hram u kojem će pripadnici islamske vjeroizpovjesti moći vršiti svoje vjerske dužnosti, gdje će u molitvama nalaziti okrepe i utjehe za svoj dnevni život i odavati hvalu vječnom Stvoritelju svega. Poslije otvorenja džamije i govora izaslanika zastupnika Reis-ul-Uleme i zagrebačkog muftije Hadži Ali efendija Aganović proučio je dovu za sretan, dug život i blagoslovljen rad Poglavnika i za sreću i dobrobit Nezavisne Države Hrvatske. Izašavši iz džamije Poglavnik je pažljivo saslušao ezane s munara koje su proučili u isto vrieme tri mujezina. Ovim velikim dogadjajem pokazala se Poglavnikova briga i razumievanje za sve krajeve Hrvatske posebno pak njegovo veliko razumievanje želja i potreba naše braće muslimana. Poglavnik je već u ovo kratko vrieme učinio za sve Hrvate, dakle i za muslimane mnogo više nego li je prije ikoja tudja vladavina to radila u mnogo dužem i prikladnijem vremenu.

Skup častnika

Sredinom kolovoza održan je u Zagrebu zajednički sastanak častnika zagrebačkog ustaškog posadnog sdruga. Sastanku su prisustvovali svi ustaški častnici, koji su se taj dan nalazili u Zagrebu.

Ne može nas svatko razumjeti. Stojimo u stroju mladić uz starca, djak uz radnika, dužnostnik uz čarkara. I svi smo braća, iako iz dalekih strana. Dovoljan je pogled i žar u očima i zna se — kojoj ideji pripadamo. To je naš — ustaški način.

U velikoj dvorani, ukrašenoj Poglavnikovom i Francetićevom slikom, stojimo u troredovima — častnici zagrebačkog posadnog zdruga. Ovamo se skupljamo na zajedničku izmjenu misli i rada.

Prijavak prima general ustaški pukovnik Sertić. Glavar stožera spominje dva divot ustaška uzora, pale junake pukovnika Kečeta i bojnika Mesića. Težki gubitak, ali častno ime još više i sjajnije stoji na hrvatskom obzorju. U mislima vežemo svoja srdca uz duh palih heroja.

Jedni padaju, drugi najbolji pridolaze.

»Predstavljam vam zapovjednika vašeg zdruga, dopukovnika Rukavinu.«

Sto trideset častnika gleda u svog novog vodju. Odlučnog borca rese odličja.

»Već dugo je suradjivao s nama, a sad je napokon zaželio iz domobranstva pristupiti u naše redove.«

Ustaša u domobranskoj odori rukuje se i upoznaje s častnicima. Kod većine njegovo prodorno oko zaplamti. Mi se već poznamo! S terena.

»U prah i pepeo pretvoriti svakog neprijatelja, koji u ovim odlučnim danima želi mutiti!« govori zapovjednik iznoseći smjernice borbe i rada.

Pouke, savjeti, odlučna lica, ustaška volja i vjera govore i ovom zgodom o našoj čeličnoj spremnosti.

TROGODIŠNJICA RADNE SLUŽBE

Vodstvo Državne Radne Službe priredilo je prigodom svoje trogodišnjice izložbu o svom radu te smotru prigodnih maraka u izložbenoj dvorani na Tomislavovom trgu.

SVEUČILIŠTARCI KOD POGLAVNIKA

Ovih dana Poglavnik je primio Stožernika Ustaškog Sveučilištnog stožera Milivoja Karamanka i dužnostnike Stožera za inozemne veze prilikom njihovog skorašnjeg sastanka s njemačkm vodstvom sveučilištaraca. Na ovom sastanku rješavat će se najvažnija pitanja sveučilištne suradnje, čime će nedvojbeno mnogo biti doprineseno produbljivanju veza izmedju njemačkih i hrvatskih sveučilištaraca.

PRIZNANJE BRANITELJIMA KOTOR-VAROSA

Zapovjednik oružanih snaga, general-poručnik Matija Čanić izdao je ovu pohvalnu naredbu:

Noću 19./20. srpnja 1944. napali su odmetnici premoćnim snagama uz podporu topova i težkog pješačkog naoružanja posadu Kotor-Varoš.

JUNAČKI POGINULI USTAŠKI SATNIK M. MESIC

Vrlo mlad stekao je bez visoke školske naobrazbe radi svojeg izvanrednog junačtva i požrtvovnosti visok i odgovoran položaj zapovjednika jedne ustaške bojne. Obljubljen medju vojnicima, odvažan, sigurno vodio je svoje momke pobjedi — njegova neustrašivost ulievala je njima odlučnost i uztrajnost. Prokrstario je najopasnije terene, borio se na najizloženijim postavima i poginuo — na polju slave. Smrt junaka poticaj je svima iza njega, da ga sliede, osvete i tako izpune po njemu vođeno djelo.

Ciele noći neprijatelj je u jakosti od četiri »brigade« bjesomučno jurišao na postave hrabrih branitelja, ali bez uspjeha, jer je posada sve napadaje junački odbila i nanirela neprijatelju težke i krvave gubitke.

Za ovaj novi dokaz visoke borbene vriednosti i domoljubne sviesti ove naše posade, te za požrvovno zalaganje u borbi s premoćnim neprijateljem izričem

svoje pohvalno priznanje

častnicima, dočastnicima i momčadi posade Kotor-Varoš, pozivajući ih da i dalje ovako uztraju u borbi za slobodu i sretnu budućnost Hrvatskog naroda.

Ovu naredbu priobćiti pred postrojbom.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Zapovjednik oružanih snaga
Matija Čanić, v. r.
General-poručnik

DUBROVAČKA RIBARSKA ZADRUGA GRADI VLASTITI BROD

Kako smo javili, Dubrovačka ribarska zadruga dobila je putem Velike župe Dubrava veliku mrežu »Tunjaru«, čiji samo konac teži oko 600 kilograma. Očekuje se, da će Ribarska zadruga u najkraće vrieme početi s radom ovom mrežom. U tu svrhu je zadruga dala napraviti vlastiti brod, nosivosti dva vagona, te će ovim brodom ići s tunjarom na ribanje.

ZNAČAJKE SVEUČILIŠTARACA

U mladeži obično gledamo budućnost. Što bi bilo od naroda bez svog pokoljenja, bez svoje u narodnom duhu odgojene mladeži?! Najviše odgajana i izobražavana mladež jesu sveučilištarci. Sveučilištarce je lako prepoznati. Ponajjača njihova značajka jest neka buntovnost, demonstrativni nastup protiv svega, što u državi ne valja, u bitnosti, protiv onoga što škodi narodu i razvitku nacije.

Zar nije Ljudevit Gaj, upravo svršeni sveučilištarac, od god. 1830., pa dalje toliko uzbudio hrvatsku sviest, da je mladi hrv. ban Jelačić 1848. god. mogao podići cielu Hrvatsku protiv pobunjene Ugarske. Tada je i mladić Ante Starčević, zahvaćen zanosom za hrvatsku državu, pjevao oduševljene pjesme u čast bana. Međutim, previše je vjerovao. Doskora je po prvi puta težko razočaran. Hrvatska država nije bila uzpostavljena, kako se je on nadao, već je naprotiv bila izigrana. U tome je korijen i početak starčevićanskog »čistog hrvatstva«. A. Starčeviću je tada bilo tek 26 godina.

U srpnju 1845. god. na restauraciji županije zagrebačke upotrebom surove vojničke sile pade na Markovom trgu 13 mrtvih i 27 ranjenih hrvatskih većinom mladih rodoljuba koji su »demonstrativno« zahtievali svoje narodno pravo i kaznu ubojice koji je iz, tada Ferićeve, kuće pucao na jednog đaka.

U listopadu 1895. god. hrvatski đaci — prigodom kraljeva boravka u Zagrebu — spališe mađarsku zastavu, da javno pokažu kralju ogorčenje hrvatskog naroda protiv Ugarske, koja je i svojom zastavom tražila prevlast nad Hrvatskom.

1903. god. Khuen-Hedervary, (koji je u Hrvatskoj 20 godina banovao kao nasilnik), doživio je na jednoj svečanosti vrlo veliko iznenađenje, kad ga je hrvatski sveučilištarac Gržanić trknuo nogom odostrag.

5 .prosinca 1918. hrvatski sveučilištarci demonstriraju na Jelačićevom trgu protiv srbske nove državne tvorevine, u koju su Hrvati, tobože, stupili dobrovoljno.

Bezbroj demonstrativnih nastupa priredili su hrvatski sveučilištarci protiv srbske Jugoslavije. Proglašeni su bili »šakom frankovaca« — buntovnika, fantasta, koje treba pohvatati, izbatinjati i potamaniti. I bili su progonjeni, bili su batinjani, ubijani, ali »šaka frankovaca-pavelićevaca« svakog dana je rasla. 1939. god. prigodom »Sporazuma« sa Srbima naša sveučilištna omladina bila je tumač hrvatske misli i težnje. Bile su brojne demonstracije, u javnost su proturivani mnogobrojni letci o hrvatskom stavu i težnjama. Sveučilištarci su jednog liepog dana pobacali iz sveučilištnih predavaona slike srbsko-jugoslavenskog kraljića Petra II. U zgradi su se »zabarikadirali« i, kada nisu imali drugo što pri ruci, pokvarenim jajima i stolcima počastili su jugoslavensku policiju, koja je prodrla u hrvatsko sveučilište. A kada je ubrzo proglašena i »neovisna financija« Banovine Hrvatske, sveučilištarci su na izvješenoj hrvatskoj zastavi napisali: Hrvatske pare imaju ostati u Hrvatskoj! — Dok su drugi potišteni Hrvati šutjeli, naša sveučilištna omladina javno je prosvjedovala i dizala hrvatski moral.

Njihova je misao i volja: Nezavisna Država Hrvatska sa svojim Vrhovnikom. Njihov je ideal: Hrvatska sa svim svojim Hrvatima u svojim poviestnim i etničkim granicama. Njihova je volja: puškom i perom, mišicama i umom raditi, boriti se za svoju Hrvatsku. Danas to sveučilištarci čine više nego ikada prije. Oni su mladi častnici ustaške vojske. Oni danas izvršuju mnoge odgovorne i važne državne poslove. Demonstracija više nema, jer nisu potrebne. I ta činjenica je jedna od mnogih potvrda, da smo na pravom putu borbe i rada za svoj narod u svojoj državi. Sveučilištarci su najvjerniji tumač i putokaz narodne hrvatske duše, jer su iz naroda niknuli, iz naroda su bili pošli na najvišu izobrazbu i odgoj, da onim istim idealima i smionošću vode svoje Hrvate, kakve ideale nosi u sebi hrvatska duša. Postoji još jedna istina: samo oni, koji su se u dobi sveučilištnih nauka pokazali energičnima, smionima i sposobnima, jesu valjani i u muževnoj i u starijoj svojoj dobi. To je poviestno izkustvo, a psihološki je razumljivo. Zato nije čudo, kada mladi idealisti — sveučilištarci nisu mogli zatomiti u sebi jaku hrvatsku sviest i jaki duh, koji tek u muževnoj dobi dolazi do smislenog i podpunog izražaja. To su značajke sveučilištne ustaške omladine.

MIŠKO PETER

Hrvatski sveučilištarci ne će zatajiti

Jedan živući hrvatski učenjak i kulturni javni radnik kazao je nedavno ovo: »Naši hrvatski sveučilištarci su uviek izpravno, brzo i odvažno reagirali u svakom odlučnom času hrvatskoga narodnog i državnog života. Oni su imali i imaju najčvršću kičmu prema tudjinu i najviše poleta u jačanju hrvatske narodne i državne sviesti.«

Ovo je bilo nekoliko dana poslije velikog radnog zborovanja svih hrvatskih sveučilištaraca održanog 24. travnja 1944. godine. Taj gospodin je mnogo proučavao noviju hrvatsku poviest, a osobito spise Otca Domovine dr. Ante Starčevića. Na temelju dugog proučavanja i zapažanja izrekao je ovaj sud, koji u značajnom svjetlu pokazuje rad i nastojanja hrvatskih sveučilištaraca.

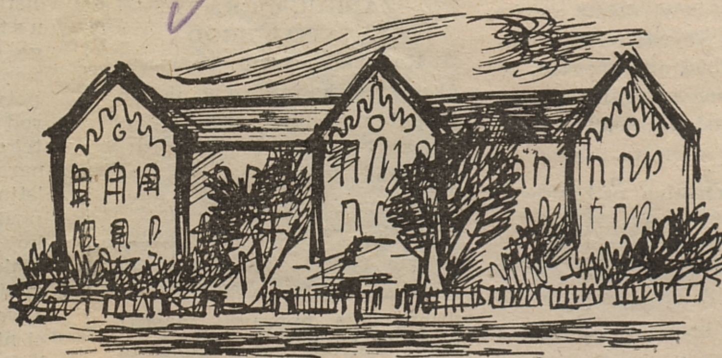
Hrvatski narodni preporod pred jedno stoljeće pokrenuo je sve slojeve hrvatskog naroda. Seljaci i radnici, vojnici i častnici, okupili su se u zajedničkim nastojanjima oko promicanja hrvatskog jezika u javnom životu. Hrvatski sveučilištarci su bili prvoborci i najpoletniji tumač narodne misli. 1848. godine je Hrvatska prekinula sve veze s Madžarskom, a ban Jelačić je s hrvatskom vojskom prešao Dravu kod Varaždina i proglasio Medjimurje sastavnim dielom Hrvatske. Sveučilištarci su pošli pod hrvatskim sveučilištnim barjakom kao dobrovoljci protiv tudjina za podpunu slobodu Hrvatske. Ta zastava, pod kojom su se borili hrvatski sveučilištarci prije stotinu godina, bila je simbol borbe hrvatskih sveučilištnih pokoljenja. Na današnjoj sveučilištnoj zastavi nalazi se jedan dio te slavne zastave i doziva u pamet našoj generaciji prošle pobjede i pregaranja hrvatskih sveučilištaraca.

Veliki val oduševljenja, snage i zanosa prošao je Hrvatskom onda, kad je Otac Domovine stao na čelo obrane hrvatskog državnog prava. Hrvatska sveučilištna mladost prihvatila je u drugoj polovici devetnaestog vieka velike misli Ante Starčevića i sve hrvatske pokrajine prožela jednodušnom voljom za uspostavu podpune hrvatske državne samostalnosti i nezavistnosti. Najzapadnija hrvatska pokrajina Istra pozdravlja pravaški pokret, koji naglašuje državnu samostalnost u hrvatskoj državi, u kojoj će biti svi Hrvati ujedinjeni. Otac Domovine Ante Starčević i njegov suradnik i mučenik Eugen Kvaternik naglašuju hrvatsko pravo na čitavu Istru, jer tamo su hrvatski seljački domovi, jer zemljom teče znoj hrvatskog seljaka, a u crkvi se moli Bogu narod na svom hrvatskom jeziku, a službu Božju sluša na starohrvatskom jeziku. Bosna je najhrvatskiji dio hrvatske grude i njezini sinovi su stražari vječne straže hrvatstva na krivudavoj rieci Drini.

Rieč i misao Otca Domovine se nadvila i nad suro stienje Jadranskog primorja i otoka, da u ponosnim dušama hrvatskih ribara i mornara ojača već urodjenu iskru hrvatske državne samostalnosti i cjelokupnosti. Hrvatski sveučilištarci u to doba su rasadnici tih velikih misli, oni su sijači plodnoga sjemena. Kao što su 1848. godine shvatili potrebu domovine, da s puškom u ruci zajamče Hrvatskoj njezina prava, tako su poslije uočila potrebe sposobnih i učenih intelektualaca, koji će na svojim stručnim poljima jačati hrvatsku zemlju i hrvatski narod.

I najbolje žito ima kukolja, pa tako je bilo medju sveučilištarcima. Jedan dio sveučilištaraca na hrvatskom sveučilištu je potjecao od roditelja, koji nisu imali svoga pradjedovskog ognjišta na hrvatskoj grudi ili su nasliedili buržujski mentalitet grada. Bilo je sveučilištaraca, koji su pali pod uticajima različitih negativnih ideja, i nisu osjećali, kako kuca bilo hrvatskog naroda. Medjutim, uzeto obćenito u obzir glavna osnovica političkog rada hrvatskih sveučilištaraca bila je ipak nacionalna. Sveučilištni gradjani su htjeli biti gradjani hrvatske države i zato su se oduševljavali naukom Otca Domovine.

Prošla su desetljeća narodnog života u borbi i pregaranju, očekivanju i šutnji. Veliki svjetski dogadjaji su se odrazili i na našem tlu i zahvaliti u život naših ljudi. Zatim je došao veliki čas spontane narodne odluke i povoljni medjunarodni položaj. Dan povratka naše slobodne države je dan slavlja, dan suza radostnica, dan sreće. Iza toga dolazi kruta zbilja neprijateljskih napadaja na sve što je hrvatsko. Četnici se nisu htjeli pomiriti s činjenicom hrvatske države na hrvatskom tlu. Oni nisu htjeli dopustiti hrvatskom narodu mirno uživanje svoje slobode u slobodnoj državi. Hrvatska je tada stvarala svoju vojsku i to dobrovoljnu i redovnu. I mi smo počeli vojnim podhvatima, da zaštitimo hrvatsko selo, djedovsko ognjište i gole živote. Počeo je tada hrvatski rat, koji traje i danas i trajat će do onog časa, dok zemlju ne očistimo od neprijatelja, dok se na hrvatska ognjišta ne vrati mirni i radini seljački život. Od 1941. godine mi vodimo taj rat i vodimo ga do naše konačne pobjede. Hrvatski će vojnici tek onda zamieniti oružje drugim orudjem, kad na granicama Hrvatske bude mir, a unutar granica već uspostavljen nesmetan život i rad u slobodnoj državi. Preko sredjene i od svih neprijatelja očišćene hrvatske države proći će pobjedničke ustaške i domobranske bojne da temeljito pogledaju nije li se neprijatelj još gdje zaustavio i sakrio. One će u svom pobjedničkom hodu proći i Istrom i Medjimurjem, a njihova od sunca i studeni opaljena lica ogledat će se u zrcalnoj površini Drine i sivoj razini Boke Kotorske. Po Jadranu će mirno ploviti hrvatski brodovi i brodice i ribari će razapinjati svoje mreže. U Hrvatskoj će državi vladati red i mir. I tek tada, kad od mirovne konferencije bude priznata hrvatska država u svim svojim poviestnim i etničkim granicama, a unutar granica život bio normaliziran, doći će čas, kad će biti završen hrvatski rat i kad će jedan dio hrvatskih vojnika poći u svoje posebnička zvanja. Prije ne. Tek kad budemo sigurni da nam nitko ne može ugrabiti plodove duge i krvave borbe smije se pomišljati na smjenu puške s motikom i plugom. Tada ćemo biti sigurni u konačnoj pobjedi i ne će biti moguća nikakova iznenadjenja. Godine 1918. neće se niti se smije ponoviti. Dok se ne uvjerimo da je svako naše seoce mirno i zaštićeno dotle hrvatska vojna sila neće puštati oružje iz ruku. Ovo je naš rat, hrvatski rat i bit će svršen onda, kad dodje naš mir — hrvatski mir. Hrvatski je seljak kazao poslovicu: »Vjeruj u se i u svoje kljuse« i tako i mi vjerujemo u sebe i svoje oružje. Nema ure-

djene Europe i Balkana bez slobodne i nezavisne hrvatske države. Mi imamo svoju zemlju i tom zemljom ćemo vladati kao samostalna država. Naša borba je borba za sreću napaćenih hrvatskih domova u slobodnoj i nezavisnoj hrvatskoj državi.

U času kad je započeo hrvatski rat, kad je hrvatska zemlja postala bojište, kad je došlo do konačnog obračuna sa velikosrbskim presizanjima na hrvatsko tlo stupili su u vojsku i hrvatski sveučilištarci. Svakog časa su iza toga ulazile veće i manje skupine hrv. sveučilištaraca u vojarne, ostavljali su knjige i uzimali oružje u ruke da kao častnici predvode hrv. vojsku u borbu s podmuklim neprijateljem. Prošle godine je otišla u vojsku posljednja i najveća skupina hrvatskih sveučilištaraca i oni su danas na raznim stratežkim točkama Hrvatske u borbi s našim okorjelim neprijateljem. Tradicija hrvatskih sveučilištaraca je nastavljena. Kao što su pred 100 godina oduševljeno prelazili s banom Jelačićem Dravu da priključe Medjimurje Hrvatskoj, tako će kao častnici pobjedničke Hrvatske vojske očistiti zemlju od neprijatelja i svim hrvatskim mjestima od rta Savudrije u Istri do jugoiztočnih kota Boke Kotorske povratiti zasluženi mir. Od svih hrvatskihststališa, hrvatski su sveučilištarci najviše uložili u ratni napor zemlje i oni su spremni da nakon hrvatskog rata ponosno prihvate u ratu zapuštene, stručne knjige i u hrvatskom miru budu opet predvodnici svoga hrvatskog naroda. 24. travnja 1944. bilo je veliko radno zborovanje hrv. sveučilištaraca. Prisutni su bili svi vojnici-sveučilištarci, koji su se tada nalazili u Zagrebu i izaslanici svih sveučilištaraca vojnika u Domovini i izvan Nje. U svojim govorima je naglašen smisao hrvatskog rata. On ne svršava kad i današnji svjetski rat, nego onda kad budemo sigurni u tekovine hrvatskog pobjedničkog oružja. Na tom zborovanju je donesena i glasovita rezolucija, koju su donieli svi naši listovi. Rezolucija svršava s dvanaestom točkom, koja pokazuje da su hrvatski sveučilištarci sviestni današnjeg položaja hrvatske države i da su odlučni u radu na poboljšanju toga položaja. Tom točkom završavamo i ovaj kratki prikaz, kao definicijom koju su hrvatski sveučilištarci javnom štampom i govorom objelodanili, a oružjem na bojnim poljanama hrabro posvjedočili. Ta točka glasi: »Ova generacija hrvatskih sveučilištaraca je sviestna, da je odgovorna za izpunjenje dviju velikih dužnosti: podpuni ulog u ratnim naporima zemlje kao nijedan drugi stališ, te obveza osobne izobrazbe i temeljitog studija, da bi bili spremni za obnovu zemlje i korist narodu.«

ANTE ŠIKIĆ

TJEDNI LISTIĆ

Sveučilištarci su u tjednu hrvatske knjige priredili u izložbenom paviljonu na Jelačićevom trgu izložbu »Doprinos Istre hrvatskoj knjizi«.

Zemljopisna karta, izložena u dnu paviljona, najbolje nam i najvjernije tumači nacionalni sastav Istre i slovenske Gorice. Talijanska etnička granica svršava na Soči, a i preko nje još ima Slovenaca. Obala od ušća Soče, odnosno od Tržica do rta Savudrije u zapadnoj Istri, jest slovenačka. Od rta Savudrije u zapadnoj Istri pa riekom Dragonjom i linijom na Gorski Kotar teče kopnena hrvatsko-slovenačka granica. **Talijani i Hrvati nemaju etničke granice!** Sva Istra, izuzevši slovenački dio poviše gornje crte jest kompaktno naseljena Hrvatima. Talijani su oaze u hrvatskoj zemlji, u zapadnim istarskim gradovima: Umagu, Novigradu, Poreču, Rovinju, Vodnjaku i djelomično Puli, dočim su u iztočnoj Istri i gradovi hrvatski. U cieloj Istri Talijani su naselili 6 (šest) sela u okolici Vodnjana poviše Pule. Ovakovo stanje potvrdjuju nam dvie pobočne karte hrvatskih škola i crkava u Istri. Kod toga treba iztaknuti, da se je u većini crkava ne samo upotrebljavao hrvatski jezik pri obredima, već se i sama sv. misa služila na starohrvatskom jeziku kao i u ostalom našem Primorju. Istra je s Krkom i s Hrvatskim Primorjem zapravo kolievka glagoljice i starohrvatske službe Božje.

Isto ovakovo mišljenje zastupaju i svi strani učenjaci, koji su se pozabavili ovim problemom. Njemački učenjak Dr. J. März jasno kaže, da Talijani preko Soče nemaju što tražiti, jer je čitava obala od Tržića do Spiča hrvatska i slovenska s većim ili manjim talijanskim oazama u gradovima, koji svakodnevno izumiru. Ovo isto gledište zastupao je i Dr. Trumbić na prošloj mirovnoj konferencija, a s njime su se složila i velika trojica Clemenceau, Lloyd George i Wilson, priznavajući absolutnu pravednost naših zahtjeva s etničkog gledišta i izričito naglasivši nepravednost talijanskih zahtjeva. Zapravo nikoga nije bilo u Europi, koji bi talijanske zahtjeve, koji su prelazili rieku Soču, smatrao pravednima.

U srednjoj vitrini izloženi su istarski velikani i narodni zastupnici. Biskup Dobrila je neosporno prvi i najveći. Sve hrvatske tekovine u Istri datiraju od njegovoga vremena ili ih je barem Dobrila nastojao oživotvoriti. Čuveni istarski trolist Laginja—Spinčić—Mandić nastavio je njegovo djelo. Laginja je radi svoga neumornog rada dobio počastni naslov »Otca Istre«. I ostali narodni zastupnici nisu za njima zaostajali. — Slike istarskih mučenika, na čelu s Gortanom, nisu priredjivači mogli pronaći, te je to jedan manjak same izložbe. Časopisi i novine, a tako i ostale knjige tek nam djelomično dočaravaju sav napor i trud naših Istrana na tome polju. Političke i naučne knjige tiskane u Istri, kao i one, koje su kasnije izlazile u bivšoj državi, mogle su biti tek u sasvim malom broju izložene. Izložena su i djela hrvatskih književnika iz Istre: Kumičića, Katalinić-Jeretova, A. Tentora, Cara Emina, Balote, Gervaisa, Kraljića, Radetića i ostalih. S lieve strane izložene su knjige i memorandumi za prošlu mirovnu konferenciju i ostalu svjetsku javnost. Do njih se nalaze knjige i brošure, koje su izlazile u Istri za vrieme talijanske vladavine. O toj djelatnosti naša javnost veoma malo znade, pa se mnogi čude, da je na pr. i 1940. tiskan u Trstu kalendar »Danica« na hrvatskom jeziku.

Priredjivači su htjeli, da preko ove zaista male i skromne izložbe, koja je u svemu manjkava, oživе zanimanje i najšire hrvatske javnosti za našu Istru i pruže prigodu, da mnogi dobiju izpravno gledanje na naše zapadne granice. Narod, koji se odriče ma i najmanje stope svoje zemlje, nije vriedan slobode — liepo nam kaže izložbeni nadpis. Ta misao neka nas vodi u svima našim nastojanjima.

JERE JAREB

Biti ustaša znači biti Hrvat

Biti danas ustaša, znači raditi i boriti se za Ustašku Hrvatsku — za Poglavnikovu Hrvatsku, znači vršiti sveti zavjet hrvatstva, koji nam govori, da su Hrvati narod ravnopravan ostalim narodima i da Hrvati mogu i moraju imati podpunu nacionalnu slobodu i državnu nezavisnost. Svaki onaj, koji vrši sveti zavjet hrvatstva, postaje u biti Hrvat — postaje ustaša.

Osjećati se ustašom, znači osjećati se Hrvatom u podpunom smislu rieči. Dok su neki hrvatovali iz običaja i parade, danas osjećati se Hrvatom znači biti revolucionarac i borac za podpunu pobjedu hrvatstva i ustaštva, znači biti nosioc i lučonoša hrvatskih pregnuća za samoodržanjem hrvatske nacije i samoodredjenjem hrvatske državnosti.

Danas nema nijednoga Hrvata u Hrvatskoj i uobće na svietu, koji ne ljubi svoju hrvatsku domovinu i koji ne radi i ne bori se za sreću i slobodu Hrvatske Države. No nažalost, ima ih mali broj, koji su rodjeni Hrvati, a danas ne rade za dobrobit Hrvatskog naroda i Hrvatske Države, nego pokušavaju ometati poredak u Hrvatskoj Državi, ali to nisu Hrvati nego su to odmetnici Hrvatskog naroda bez obzira na njihovu ideoložku i vjersku pripadnost. Onaj Hrvat, koji ne želi svome narodu sreću i slobodu, ili još više — radi protiv hrvatskog naroda, taj zatajuje svoje hrvatsko pokolenje i svoju hrvatsku krv, taj se odriče hrvatstva i cielog Hrvatskog naroda, a pljuje na naše junake i velikane, pljuje na milijune i milijune Hrvata, koji su dali i daju svoje živote za slobodu i nezavisnost Hrvatske Države. Takovi, koji zatajuju svoje hrvatstvo, a šuruju s našim neprijateljem, nemaju mjesta u Hrvatskom narodu i Hrvatskoj Državi, jer ako se oni kao pojedinci odriču svog hrvatstva, onda se cieli Hrvatski narod odriče njih kao Hrvata.

Neka nitko ne misli, da mi te i takove sami osudjujemo i izkjučujemo. Ne — naprotiv, oni sebe sami po svojim djelima i držanju osudjuju i izključuju iz Hrvatskog naroda.

Tko u Hrvatskoj ne radi sa Ustaškim pokretom, taj radi protiv njega, a tko radi protiv Ustaškog pokreta, taj radi protiv Hrvatskog naroda i Hrvatske Države. Raditi danas protiv Hrvatskog naroda i Hrvatske Države, a lupati se u prsa te vikati, da je Hrvat, to je najveći absurd i tu kritika prestaje.

Tko radi i bori se za Hrvatsku Državu i Hrvatski narod djelom i riječju, tko ljubi svoj narod i svoga Poglavnika srdcem i dušom, tko nemilosrdno uništava našega neprijatelja gdje god ga stigne, taj je Hrvat — taj je ustaša — taj vrši sveti zavjet hrvatstva i ustaštva, jer ustaštvo nije ništa drugo, nego narodno-hrvatski revolucionarni pokret, koji je nosioc hrvatske narodne duše, kojoj je jedini cilj nacionalna sloboda i državna nezavisnost Hrvatskog naroda. Ustaštvo je zbir svih boli i težnja Hrvatskog naroda kroz viekove, ono je odraz sve prolivene krvi i palih milijuna Hrvata u prošlosti, ono je snaga i volja Hrvatskog naroda za samoodržanjem i samoodredjenjem.

Jasno je, da tu revolucionarnu ideju i pokret nije odmah shvatio cieli Hrvatski narod, a i danas ima ih, koji se boje stupiti u njega, jer vele, nije još za njih vrieme, nego čekaju povoljne prilike, ali — baš ti se ljuto varaju. Takvi i slični njima zadojeni su stranačkim duhom i sporazumaškom idejom i misle, da će im slobodu netko donieti na tanjuru, ali da će ih tudja vojska braniti, dok oni kod kuće mirno spavaju, a preko dana kritiziraju drugoga, što nije nešto učinio, a ne pitaju se, što su oni učinili za tu slobodu. Zar samo to, da su prije bili moguće članovi stranke, koji put bili na sastanku i skupštini, te vikali »živio« dotičnom zastupniku. Ali o takovima nije prije ovisila sloboda, a danas još manje ovisi, kada imamo desetke i desetke tisuća sviestnih i hrabrih Hrvata, koji s puškom u ruci brane i bore se protiv našeg neprijatelja. U Ustaškom pokretu nema mjesta onima, koji žele filozofirati i paradirati, nego onima, koji rade i bore se za slobodu Hrvatskog naroda i nezavisnost Hrvatske Države.

Biti rodjeni Hrvat, ili živjeti u Hrvatskoj, a ne biti ustaša, ili ne raditi s Ustaškim pokretom za Hrvatsku Državu i Hrvatski narod znači, zatajivati svoje hrvatsko pokoljenje i odricati se Hrvatskog naroda i Hrvatske države. Tko se danas u Hrvatskoj boji biti ustaša, taj se ne osjeća Hrvatom, jer biti ustaša, znači biti Hrvat.

ANTE STARČEVIĆ

IZ KOZARE

Liepa grada onog Banja Luke,
Kad ne pade u dušmanske ruke,
Pa bi težke pretrpjeo muke
Zato sad se topovi nam bune
A strojnice klikćaju ko žune.
Mislio sam da govedče riče,
A to puca nas u pomoć više,
Zrakoplovi izpod neba zuje,
Idu gledat komuniste guje.
Nisu zmije ni zmijskoga roda,
Već crveni i srbska gospoda.
Pa nas dalje sve Priedoru kreću,
Partizane tražit gdje se šeću.
Kad smo bili kod bojnice treće,
I kod borbe da ne može veće,
Opastnost je bila vel'ka tudi,
Kao snoplje mrtvi leže ljudi.
Komunisti partizani ludi
Hoće naših da zarobe ljudi,
Pa govore »Naši su ustaše!«
Al mi zato njih i ne slušamo,
Jer izume svi njihove znamo.
Oni misle Hrvati su ludi,
I njemačkih tu je bilo ljudi.
Svaki vojnik borit se je znao,
I vještinu što je imo, dao.
Eto tako nek imamo slogu,
Nek se idu oni žalit Bogu.
Na trinaestog spomenusmo svece,
Pa se onda razvismo u strielce.
Putujemo do Kozare gore
Do mraka se tu stignuti mora,
U Kozarac stignuli smo selo,
Odmah tude primili smo jelo,
Dobra nam je tude bila hrana,
Zarobili ovdje smo duhana.
Deset dana mirni bismo, brate,
Nitko na nas ne otvara vatre.
Dva'est prvog zapovjed nam dodje,
Izvidnica napried da podje.
Izvidnica naša napred ošla,
Dokle treba dotle je i došla.
Pod kamenom vidi vel'kog jada:
Na nas vatra dodje iznenada.
Jedni stalno vatru zadržaju,
Drugi lete da nas pohvataju.
Dvaest osmog u oči Petrov dana
Za večeru ne stiže nam hrana.
Zapucaše na nas partizani,
A mi trkom legosmo po strani.
Sa kamena na nas dušman puca,
A ja lego pa mi se još štuca
Spominje me moja stara nana,
Ona znade da je u oči Petrov dana.
Čini mi se negdje ptiči cvrče,
Družtvo kaže da to kugle zvrče,
A ja svoju naslonio glavu
Baš na medju, na zelenu travu.
Al eto nam opet sreće, brate,
Od topova prelieću granate,
I padaju u šumi po strani
Od'kle vatru daju partizani.
Niemac puca iz Priedora grada,
Pomoć daje nama iznenada.
Na brdu smo do pol noći bili
I u rov se zdravi povratili.

Domobran Mijo Garašević

SILA I PRAVDA

Postoji vjekovan sukob izmedju sile i pravde. Tisuću puta je već pravda u njemu podlegla. Ima ih zato, koji vjeruje, da je sila od nje jača. Ima ih, koji obožavaju silu. Podlaci i bezznačajnici je obožavaju. Moralni i duševni patuljci.

Ne bi se reklo, koliko takvih ima. A ima ih mnogo. Svuda ih ima. Samo mi za njih gdjekada i ne znamo. Jer oni se kriju. Oni taje svoje pravo uvjerenje, svoje pripadanje kultu sile. U njih nema značaja ni snage izgovoriti glasno i pred svakim svoj credo.

Njihov je zadatak minirati družtvo i poredak, dovesti do gnjilenja sve, što je dobro, do oboljenja sve, što je zdravo. Oni su nametnički bakcili, koji uništavaju i dovode do raztvaranja narodni organizam. Zbog svega toga, svatko bi se iz svih sila borio protiv njih, kad bi ih samo vidio i poznavao. No oni se ne daju opaziti ni poznati. Rado nečujno, sakriveno, podzemno. Raztaču iznutra kao crvi.

Teoretski ih dakako poznajemo i dali smo im različita imena po družtvovnim i političkim strujama, kojima pripadaju. Ali bitno je za sve njih samo jedno: **da su poklonici sile.** Imena su sporedna. A sporedno je i to, pripadaju li »vladi« ili »oporbi«.

Za njih je sila alfa i omega. Tu kod njih sve počinje i tu svršava. Oni su zakleti neprijatelji slobode — političke slobode naroda i individualne slobode pojedinaca, kao moralnih ličnosti. **Jer sloboda počiva na pravdi,** i nema joj drugog temelja ni jamstva! A poklonici sile protive se pravdi, ma gdje ona i u kojemu god obliku imala doći do izražaja.

Poklonik je sile svaki onaj, koji se svojim djelovanjem suprotstavio zakonima vječne etike, po kojoj imaju živjeti pojedinci i narodi. Poklonik je sile, tko nastoji zaustaviti tok zbivanja u svietu i dati mu takav smjer, koji je neprirodan, jer vodi u sukobe i propast. U sukobe s nepisanim moralnim zakonom, što ga svatko od nas u sebi nosi, u propast ratova i pobuna. Poklonik je sile, tko ne dopušta, da se narodi razvijaju po vlastitim kulturnim i političkim tradicijama, već im oduzimlje mogućnosti takva razvoja namećući im izvještačen i kriv svjetovni nazor ili svoj državni jaram.

Ne kažem, da u nas nema poklonika sile: ima ih daleko više, nego li bi se to moglo zaključiti površnim procjenjivanjem. Ali je i pored toga sigurno, **da nitko više od nas Hrvata ne mrzi nasilje i ne ljubi pravdu,** i to osobito u onoj njezinoj najdivnijoj emanaciji, koja se zove — sloboda.

Mi vjerujemo u pravdu i kad je poražena. Mi joj se divimo i kad je najbezsramnije ponizuju, **jer znamo, da je svaki poraz pravde privremen, a svako njeno poniženje prividno.** Rugali su nam se zbog toga,, nazivali su nas ludama, izsmijavali su nas. Težko je bilo to podnieti, no mi smo ostali kod svoje vjere.

Rugali su se, što se u nas toliko naglasuje hrvatsko državno pravo, a mi ga eto i pored toga stoljećima nijesmo prestali izticati. Dapače ni sada to ne prestajemo, kad je naše pravo najvećim dielom ostvareno. Samo je zbog naše uztrajnosti ostvareno, **ali ostaje i dalje temelj naše unutarnje i posebno, medjunarodne politike.**

Sporedno je, drže li, da smo poradi takvoga nepopustljivoga našeg stava natražni, ili da smo neuravnoteženi. Nama smo mjerilo **mi sami.** Mjerilo nam je **poštenje i borbenost,** što nam otci ostaviše u baštinu. Po tome poštenju mi ne tražimo i nećemo tudje, a po borbenosti uztrajat ćemo u zahtjevu, da hrvatsko pripadne Hrvatskoj i Hrvatska, da bude Hrvatima sve dotle, dok ma i u najmanjoj mjeri i količini to ne bude tako.

Vara se temeljito, tko drži, da smo mrvičari, koji se zadovoljavaju s onim, što im se dobaci ili podieli kao milostinja. Ako nikada dosad još nije bio ostvaren maksimalni hrvatski nacionalno-politički program **to je bivalo samo zato, što je sila pobjedjivala pravdu.** Mi smo kao narod bili na strani pravde.

Sila je pobjedjivala pravdu, no nije je pobiedila. **Konačni poraz pripast će sili, konačna pobjeda pravdi.** Slobodarski narod Hrvata vjeruje u tu dogmu i na njoj osniva svoj politički svjetovni nazor. U njoj je nalazio snage svaki put, kad je pravda krvavo izrugana ležala na tlima, u blatu, izgažena nogama silnika. I kad se nitko nije usudio podići barjak pravde, Hrvati su ga podigli visoko, pozaticali su ga na najviše vrhunce, neka ga svi vide, neka znadu, pod kojim simbolom i za što se Hrvatska bori.

Da, za pravdu se borimo, a protiv sile. Neka nas zbog toga još jednom proglase barbarima. Nas ni malo ne dira takva presuda. Mi ostajemo i dalje borci za pravdu, za pravdu u svietu i u Hrvatskoj, za pravdu svima i Hrvatskoj. Ako je takvo shvaćanje i djelovanje barbarstvo, jest, onda smo barbari — ponosimo se time!

Mi ne ćemo trpjeti zadiranje u naša državna prava ni okrnjivanje cjelovitosti našega poviestnog i etničkog područja, pa vršilo se to u ime starog ili novog poredka. Ovdje u Hrvatskoj samo se silom može postići nešto protiv našeg uvjerenja i prava, ali svaka sila za vremena. I ako se oni, koji su dosad imali s nama posla i oni, koji ga odsad žele imati, nijesu ništa naučili iz poviesti Hrvatske, nego nam misle i opet, i u buduće nanositi bezzakonje, onda ih želimo upozoriti na činjenicu, da su preko ove zemlje već mnogi silnici prohujali i zauviek prošli, a ona je ostala.

Nijesmo mi nikada bili velevlast. Naša je zemlja malena i nas je tek nekoliko milijuna. Kraj svega toga mi smo se ipak oprli svakomu, bez obzira na njegovu teritorialnu i brojčanu veličinu, tko god nas je izravno napao, tko god je presizao u ono, što se tiče samo nas, o čemu smo samo mi pozvani razpravljati i suditi. Neka se nitko ne vara: tako ćemo postupati i unapried.

Kad bi se Hrvatsku moglo uništiti nasiljem, onda je već odavno ne bi ni bilo. Ali baš slučaj ove naše ponosne i vitežke zemlje živ je i vječit dokaz, da je pravda trajnija i jača od sile i da se silom sve može postići, samo ne to, da joj se pokloni onaj, tko ne želi i ne će da joj se klanja. Mi se ne klanjamo sili, dolazila ona od koga mu drago, i ne ćemo joj se klanjati, dok bude i jednoga Hrvata dostojnoga tog imena!

Držeći se toga osnovnog načela naše unutarnje i vanjske politike mi želimo pregovarati i razgovarati se o Hrvatskoj, i ako netko ne bude tako htio, ako primieni silu, mi ćemo se saviti, ali se ne ćemo slomiti, povući ćemo se, ali se ne ćemo pokoriti. Preći ćemo u borbu, tako nesmiljenu i upornu, kako je samo Hrvat umije voditi. Borit ćemo se kako budemo mogli i znali, ali borit ćemo se svakako.

Onda Hrvat zapravo i postaje pravi borac, kad se nadje obezpravljen i izigran, kad vidi, da mu ništa drugo ne preostaje nego latiti se oružja. Borba i oružje — to su stari znanci i prijatelji Hrvata. Drugi nam ih nametnuše, drugi utisnuše u ruke, i onda nas, nakon toga, jednostavno proglasiše barbarima. Mi smo htjeli mir, ali što ćemo, kad ga drugi, jači, nisu htjeli. Njima, jačima i većma od nas, nije bilo izpod časti nasrnuti na ovu malu i izpaćenu Hrvatsku, pa kako onda očekivati, da ćemo mi smatrati nečastnim braniti je?

Ne, ne damo mi Hrvatske. To je naša zemlja. Božja pa naša. I dalje će se, vidimo mi već to, preko nje i za nju voditi bitke, što će ih sila povesti protiv pravde. No doći će jednom i tome kraj. A mi ćemo i u ovim težkim časovima: **bit ćemo na strani pravde** — i zato ćemo konačno i pobiediti.

S. VITKOVIĆ

Novi gradonačelnik

Novim gradonačelnikom grada Zagreba izabran je Eugen Starešinić, a donačelnikom Franjo Mokrović. Na sastanku stališkog predstavničtva grada Zagreba, koji je izabrao novog gradskog načelnika, održao je Poglavnik značajan govor. Iztaknuo je kako već od 1927. godine načelnik glavnog grada svih Hrvata nije bio biran voljom gradjana već imenovan od vlade i ministra. Nakon uzpostave Nezavisne Države Hrvatske nije se moglo odmah provesti kakove izbore, jer bi bilo prešnijih poslova. Medjutim, nakon upražnjenja mjesta gradonačelnika, mnogi su bili nudjeni za taj odgovorni položaj, ali potrebno je bilo pitati prije svega one, koji imaju najviše zanimanja na upravi grada Zagreba. I stoga je jedini pravedan način da sami gradjani grada Zagreba odlučuju tko će biti njihov prvi gradjanin. Takodjer tko će ih zastupati u upravi grada.

»Zato sam u odredbi o ovom izboru donio nešto novo, što do sada u gradu Zagrebu niti u jednoj obćini hrvatskoj nije bilo. A to je, da na čelo pojedinih odjela i odsjeka dodju gradski zastupnici kao nadzornici posla u tim odjelima i odsjecima. Ja sam znao, da je više puta bilo govora, da bi gradski zastupnici trebali biti ne samo jedno zborno tielo, koje razpravlja o predmetima, kojima se gradsko poglavarstvo bavi, nu, nikada u prošlosti nije se nitko na to odlučio, da u gradsku upravu unese pravi samoupravni momenat, to jest da u poslovima ne odlučuju samo činovnici, nego gradski zastupnici, koji će nadzirati. Od sada će to tako doista i biti

Braćo! Kad je rieč o izboru za gradskog načelnika, onda s tim dolazi pred oči i pitanje načina, kako se to ima obaviti. Bio je demokratski sustav. Svojedobno, sjećate se, glasovali smo za liste političkih stranaka. Ja vas pitam, vas radnike, vas obrtnike i vas pripadnika ostalih stališa: tko je ikada od vas u posljednjih 20 godina, kad su se vršili gradski izbori imao ikakvog utjecaja na to, tko će biti izabran za gradskog načelnika. (Poklici: Nitko! Dugotrajni pljesak). Izbore su vodile političke klike i ulica i novine« (Tako je!).

U nastavku govora Poglavnik je iztakao svoju želju i uvjerenje da o izboru prvih ljudi Glavnog grada odluče slobodno i nezavisno ne samo oni koji u Zagrebu satnuju, nego oni, koji rade u tvornicama, uredima i radionicama. »Braćo! Nije moja izravna nakana bila, ali ovaj momenat, ova odredba o izboru, ova odredba o vršenju izbora putem postrojbi, ovaj sam čin, rad, djelatnost, ovaj izbor je dokaz da se mi nikakve demokracije ne bojimo (poklici: Tako je!), dokazom je da mi u vodjenju države, u državnim i u obće javnim poslovima uobće nemamo pred narodom nikakvih tajna (dugotrajni poklici: Tako je!). Mi smo sa židovskom demokracijom obračunali i stvaramo svoju najveću i najbolju demokraciju, ustašku demokraciju. (Dugotrajni i oduševljeni poklici: Tako je! Živio Poglavnik!).

Vi ste ovim izborom, ovim činom, ovim radom, pružili dokaz svima, da se ova vladavina nema u svojoj zemlji ničega bojati (Zaglušni poklici odobravanja), da nema potrebe dekretima postavljati načelnika i donačelnike (Tako je!). Ali ste dokazali još nešto, dokazali ste, da su hrvatski stališi sviestni, dokazali ste, da hrvatski stališi i ovdje evo u gradu Zagrebu znadu svoju dužnost, dali ste se zdušno na taj posao, radili ste ga s puno sviesti i time ste pružili dokaz, da ste dorasli da vršite izbore, dokazali ste, da ste dorasli, da u vašoj ruci bude samouprava grada Zagreba. (Izbornici oduševljeno odobravaju kličući neprestano: Živio oPglavnik!).

A dokazali ste još nešto vrlo važno. Dokazali ste, da Hrvat, da Hrvati raznih stališa ne stoje jedan prema drugomu s nožem u ruci, nego kad treba, da si na radu pružaju bratsku desnicu (tako je!). Dokazali ste da hrvatski radnik ima isto takovu sviest kao što i obrtnik i intelektualac i veleobrtnik i kao što je ima svaki obrazovani čovjek (Odobravanje). Dokazali ste, da u ovo najteže ratno doba najteže i najveće doba unatoč neprijateljskoj promičbi, grad Zagreb kao hrvatski glavni grad stoji sviestno u svojem narodu i za svoj narod. (Tako je! Živio Poglavnik!).

»Vi bo kako sva će brda tako«, kaže hrvatski pjesnik Mažuranić. Tako kako ste vi to napravili, učinit će cio hrvatski narod u svojoj domovini, u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. (Odobravanje).

Kad sam izdavao ovu odredbu, bio sam siguran i bio sam sviestan, da će to tako pametno, častno, dolično i koristno po hrvatski narod i glavni grad i izpasti. Ja vam radi toga zahvaljujem i potvrdjujem vaš izbor te imenujem načelnika i donačelnika, koje ste vi predložili, Eugena Starešinića i Franju Mokrovića.

Desno: — Ljubo Babić — hrvatski seljak (ulje)

Farizeji u narodnom svetištu...

(Svršetak sa 7 strane)

I tako je nastalo mnogo praznina, tako je nestalo sve što nije valjalo, sve što je bilo slabo, kolebljivo, trulo i trošno, sve što nije bilo srdce, srž, kremen, čelik i poštenje. Svesilni valovi zbivanja i neminovni talasi borbe i napora odnieli su ono lagano, bezznačajno, — na površini lutajuće smeće, pa su ostali u dubinama, u tišinama sami teški, krupni, sjajni i nepatvoreni biseri, — ostalo je konačno biserje boraca, idealista i pobjednika, ostalo je pravih, rodjenih i nesebičnih ustaša!

Ah ne i nikada više! Niti okovi robstva, niti okovi zavodljivog, nu bezvriednog i na smrt osudjenog glavničarstva, niti okovi zlata neće nikada više sputavati »CROATIO« Tvoje ispaćene, al slatke i drage grudi, Tvoje izbrazdane, izranjene, al blagoslovljene ruke, Tvoje izmučeno, al sjajno i ponosno i sveto čelo, jer sve smo ih raskinuli, satrli ognjem i mačem krvlju, radom i borbom iščupali iz tamnih duša, pa sada, eto, palimo vječnu luč, palimo baklje... Kitimo ognjišta, kitimo prsa i barjake, pa s bombom o pasu i puškom u ruci, s božanskim sjajem u očima, s pravdom i ljubavlju u srdcima jurimo napried, napried, da ponovno i još jednom posvetimo oskvrnjeno naše svetište, pa da izvedemo jednom pred sud Božji, narodni i ustaški sve one, što su kao farizeji klečali u bezstidnoj molitvi u ustaškom hramu, služeći za Judine zlatnike sramoti, preziru, kletvi i izdajstvu... Napried, na sud s njima, jer »Bog i Vječna Hrvatska« svjedoče protiv njih, sazivajući moć Svevišnjeg i pravdu ustašku! Naša odgovornost, odgovornost pred poviešću, pred stotine tisuća palih junaka, žrtava i mučenika, odgovornost pred budućim naraštajima mora blistati i svjedočiti kao zlatni — sveti pečat na knjizi hrvatske, ustaške revolucionarne borbe, borbe za biti i ne biti, borbe za propast smrt ili život i vječnost ustaške »CROATIE...!«

U Lipnju 1944. **Aleksandar Mirt**

»Ustaša«, vjestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdavač i vlastnik Ustaški Nakladni Zavod. — Ravnatelj i glavni urednik poglavni pobočnik Mijo Bzik. Uredničtvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglas: Uredničtvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 49.456. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 10 Kuna. — Predplata: godišnje 520 Kuna, polugodišnje 260 Kuna, tromjesečno 130 Kuna. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

HRVATSKI NAROD
JE SAMOSVOJNA NA
RODNA JEDINICA: ON
JE NAROD SAM PO SE
BI, TE U NARODNOSTNOM
POGLEDU NIJE ISTO-
VJETAN S NI JEDNIM
DRUGIM NARODOM,
NITI JE DIO ILI PLEME
BILO KOJEGA DRUGOGA
N A R O D A

IZ TOČKE 1. USTASKIH NAČELA